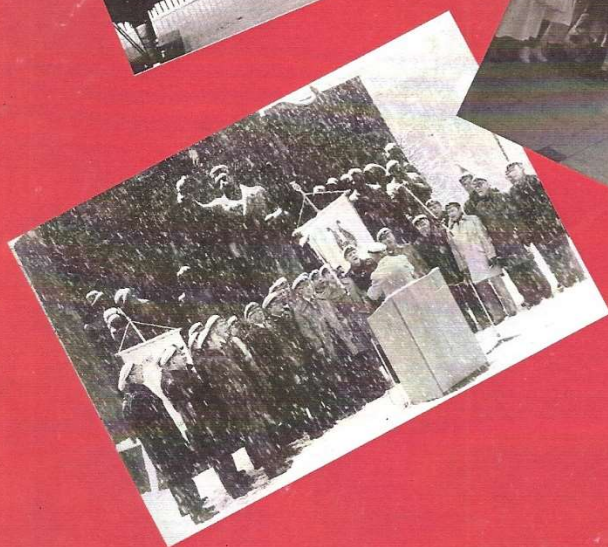
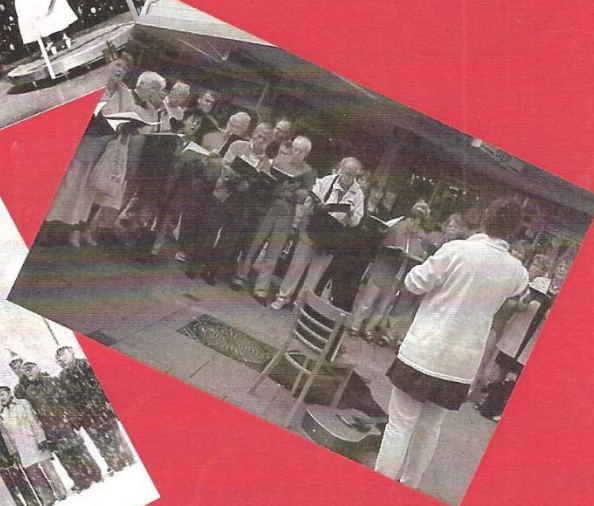
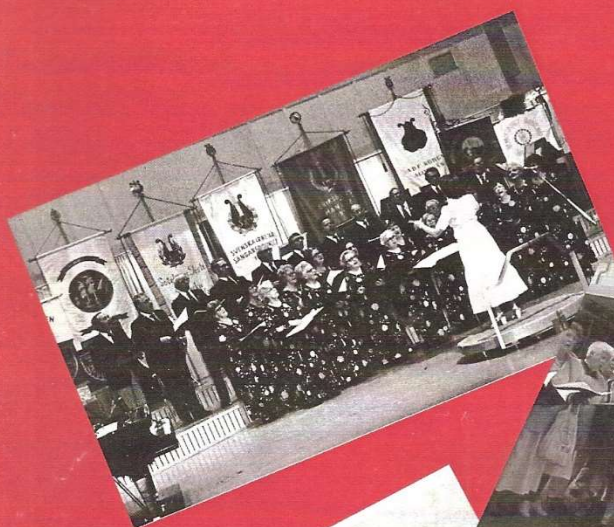

Svenska Arbetarsångarförbundet

60 år
1947 - 2007

En jubileumsskrift

Omslagsbilder:

Överst till vänster: Allegrokören, Göteborg, framträder vid "Sång -76".

Till höger: Skånekören framträder under ledning av Pernilla Södergren.

Nederst till vänster: Stockholmsdistriktets manskör vid Brantingmonumentet, i full snöstorm. 1:a maj 1981.

”Sång utan kungligheter och ordnar”

Förbundet bildas

Redan 1945 fick Thure Rosvall, Malmö en inbjudan att delta i ett möte med representanter för nordiska arbetarsångare. Vid mötet deltog också representanter från Norge och Danmark. Men Finland saknades därför att man inte hade fått visum till Köpenhamn.

Förutom Thure Rosvall deltog från Sverige Arne Östberg, Göteborg. På dirigentsidan deltog Asbjörn Andersen, Oslo, Oskar Gyldmark, Köpenhamn och John Fernström, Malmö. Alla tre mycket välkända och meriterade både som körledare och kompositörer.

Under mötet föreslog man från danskt håll att det följande år skulle hållas en nordisk arbetarsångfest i Köpenhamn. Eftersom Sverige inte hade något eget arbetarsångarförbund, satte Thure Rosvall i gång med att via ABFs centralbyrå få en förteckning över landets ABF-körer. Man fick ihop 500 körsångare, som reste till Köpenhamn för att delta i den nordiska arbetarsångarfesten 1946.

Under dagarna i Köpenhamn beslöt man att så snart som möjligt bilda ett arbetarsångarförbund även i Sverige. De övriga nordiska länderna hade sedan tidigare egna arbetarsångarförbund. Ett upprop skickades ut till alla körer man hade lyckats få adresser till. En del körer visade intresse, men de flesta ville avvakta.

Svenska Sångarförbundet, som var ett manskörsförbund, motarbetade uppropet i tron att deras förbund skulle splittras. Detta var inte tanken utan alla slags körer, såväl damkörer och blandade körer som manskörer skulle vara välkomna. För bildandet av det nya förbundet var huvudsaken ”sång utan

kungligheter och ordnar”. Av uppropet framgick också att någon splittring av andra förbund inte var meningen. Körerna skulle få vara medlemmar även i andra förbund.

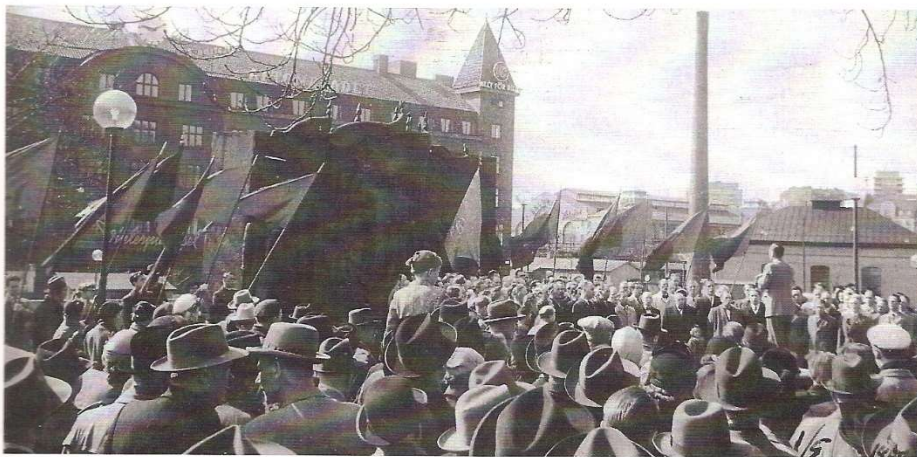
När det var tillräckligt många körer som ställde sig bakom uppropet kunde ett konstituerande möte hållas i Göteborg. Det hölls i ABFs lokaler vid Pusterviksgatan den 16 november 1947. Mötet beslöt enhälligt att bilda Svenska Arbetarsångarförbundet, SAS. Det förslag till stadgar som hade gjorts upp av en tillsatt stadgekommitté antogs.

I arbetsutskottet invaldes som ordförande Thure Rosvall, Malmö, som sekreterare H. Sporre, Göteborg, som kassör Wilmar Ring, Göteborg, som v. ordf. H. Kihlman, Malmö, och som arkivarie Simon Bergström, Göteborg (det är Simon som skrivit texten till Arbetarsångarnas Marsch). Dessutom invaldes i styrelsen F. Stenberg, Viskafors, S. Engström, Säffle, J. Lundborg, Malmö och Hilding Larsson, Malmö.

Man beslöt också på mötet att uppdra till Göteborgsdistriktet, som hade bildats ett halvt år tidigare, att anordna en sångarfest om det var möjligt.

Konstitutionsprotokollet finns återgivet i Samklangs jubileumsnummer nr 3/4 1987. (En del av denna upplaga finns kvar så det går bra att beställa ett ex. från förbundet.)

Rolf Dahlberg

Det första framträdandet vid Brantingmonumentet, Norra Bantorget, Stockholm, 1954.

Från traditionella körsånger till kampsånger och visor från hela världen

Vi äro tusenden . . .

Ur en stark känsla av att man vill påtala förtryck och orättvisor i samhället föds en sångtradition i politiska och fackliga sammanhang. Man vill i dikt och ton formulera demokratiska visioner om en bättre och rättvisare värld, om solidaritet och frihet. Sången är förenande och ger känslan av att vi tillsammans kan delta i kampen, vi står inte ensamma.

De första körerna i SAS var manskörer, bildade av män på fabriksgolvet eller ur andra yrkesgrupper som t. ex. byggnadsarbetare, elektriker, varvsarbetare och postmän som kämpade för bättre villkor på olika sätt.

En manskörstradition fanns redan, men de "nya" körerna sjöng både traditionell manskörsrepertoar och politiska sånger. Dessa körer inspirerade så småningom även kvinnor, i bl. a. Socialdemokratiska kvinnoförbundet, att starta damkörer på samma sätt och likaså bildades blandade körer.

Alla dessa ville på något sätt delta i det politiska och fackliga arbetet och slöt sig samman i SAS.

Den farliga kulturen . . .

Många är de sånger som genom åren arrangerats för alla körtyper alltifrån de äldsta traditionella kampsångerna som Internationalen, Arbetets söner, Första maj, Vi bygger landet, Träskosoldaternas marsch och Världens alla slavar, vakna, till sånger från Spanien, Italien och Grekland med exempelvis Pälen, Svarta tupp, La llega, Om åtta timmar, Vietnam är nära och Det finns ett hav.

Så kom de "farliga" sångerna från Latinamerika, av framförallt Victor Jara och Violeta Parra, och från Kuba.

Dessa arrangerades också för kör. Några sådana som kan nämnas är Den nya dagen, El pueblo unido, Venceremos, Bön till en arbetare, Jag vill tacka livet, Kuba, vad Kuba är vackert, Kvinna med tusen fanor och Riv alla stängsel.

Hela den afrikanska kontinentens underbara körsånger hämtades till Sverige och arrangerades om för våra behov eller behölls med de stämmor som redan fanns. Härifrån kom Nkosi sikelele i Africa, Asikhatali, Hamba nahti, Kampen den går vidare och många, många fler. Viktiga personer i kampen mot apartheid kom till Sverige för olika manifestationer och då deltog många av SAS' körer för att visa sin solidaritet med det sydafrikanska folket.

Alla dessa olika körsånger har använts i mängder av politiska sammanhang under de 60 år som förbundet funnits. De har framförts vid demonstrationer, appellmöten, fackliga möten, miljömöten, vid egna konserter och på olika körstämmer, både runtom i Sverige men även i de nordiska länderna och i Tyskland.

Förbundets eget förlag har gett ut flera häften, i olika svårighetsgrad, med musik från hela världen, arrangerad av våra duktiga "egna" arrangörer, som flitigt använts.

Cecilia Bolin.

Ska nya röster sjunga . . .

Förutom att alla körer i SAS har många "vanliga" körsånger på repertoaren, som av Bellman och Taube och flera andra, så sjunger de gärna sånger av dessa favoriter, som skrivit fantastiskt meningsfulla, roliga och engagerande texter eller melodier, eller både och, bl a:

- ♦ Dan Andersson
- ♦ Nils Ferlin
- ♦ Stig Sjödin
- ♦ Alf Henriksson
- ♦ Lars Forssell
- ♦ HasseåTage
- ♦ Mikael Wiehe
- ♦ Björn Afzelius
- ♦ Claes Eriksson
- ♦ Elisabeth Hermodsson
- ♦ Barbro Hörberg
- ♦ Allan Edwall
- ♦ Py Bäckman
- ♦ Marie Fredriksson
- ♦ Ted Gärdestad
- ♦ Haitiska folksånger och folkvisor från Sverige och andra länder
- ♦ Sist men inte minst sånger av Tord Malmborg och Robert Robertsson.

Cecilia Bolin

Förbundet under 6 decennier

Att på några få sidor skildra förbundets verksamhet under 60 år är som alla förstår ingen lätt uppgift. Runt om i Sverige ägde det rum en massa körverksamheter i form av konserter, studier, resor och planering m.m., som här bara kan antydast eller anas.

De första 10 åren

präglades i stort av att förbundet måste stärka sin roll som en idéburen organisation och kämpa mot föreställningar om att förbundet skulle vara någon sorts revolutionär rörelse. Vi ville ju endast hjälpa till med att genom sången sprida kunskap om arbetarnas kamp för rättvisa och solidaritet. Vi ville också berika våra möten och sammankomster med den upplevelse av kulturell utveckling som hade förmenats oss av både ekonomiska och sociala skäl.

Ett område som var viktigt för förbundet var bildning. Arbetarrörelsens eget studieförbund, ABF, kunde inte hjälpa oss ekonomiskt och inte heller ville man bifalla en ansökan om att rekommendera förbundet till ABF-körerna i landet. Denna negativa bild av oss förändrades så småningom, sedan musik-konsulenten Fingal Ström hade besökt våra körer i Malmö och Göteborg 1949. Förbundet fick nu en varm rekommendation att tillställa körerna.

Den 19 - 20 november 1950 genomförde förbundet sin första ordinarie kongress i Göteborg. Represen-tanter från 20 körer och två distrikt deltog. Gäster från alla nordiska arbetarsångarförbund samt Nord-iska Arbetarsångarförbundet NASOMs ordförande AC Poulsen deltog. Kongressen domine-rades av ekonomiska frågor. En ansökan till LO om bidrag avslogs, me-dan Ko-operativa Förbundet KF beviljade ett bi-drag på 500 kr per år. Nya stadgar antogs, och medlemsavgif-ten fastställdes till 75 öre om året.

Thure Rosvall
SAS förste ordförande.

Thure Rosvall omvaldes till ordförande och Wilmar Ring till kassör. Ny sekreterare blev John

Lindholm, Alingsås.

Kongressen fick nu i uppdrag av NASOM att anordna den 2:a nordiska arbetarsångarfesten i Göteborg. Denna hölls den 28 - 30 juni 1952. Sångar-stämman samlade 6 500 deltagare och genomfördes på strålande sätt. Många fina bilder finns bevarade, där den pampiga samlingen på Götaplatsen vittnar

om storleken på stämman. Wilmar Ring berättar i sin återblicksskrönika i Samklangs jubileumsnummer 3/4 1987 om hur vid avslutningsdagen sångarna snyggt och prydligt marscherat upp mot Götaplatsen. Jag citerar: "Vi som såg skarorna komma mot oss på trapporna, såg en syn så tjugsig att jag aldrig vare sig förr eller senare sett något så vackert".

Den första medlemmen i förbundet från Stock-holm var Axel Nilsson. Som första kör anslöt sig Elektrikerkören. (Denna gick sedermera samman med Kommunalarbetarkören, som numera heter Strömkarlarna). Kören anslöt sig vid nyår 1954. Se-nare samma år anslöt sig det nybildade Stockholms Arbetarsångardistrikt till förbundet.

Förbundets 2:a kongress hölls i Alingsås den 30-31 maj 1954 med ca 40 ombud och deltagare. Antalet körer var nu 37 mot 33 vid den föregående kongressen. De organisatoriska frågorna liksom de ekonomiska dominerade också på denna kongress. Medlemsavgiften fastställdes nu till 1 (en) krona per medlem och år. Arbetsutskottet omvaldes i dess helhet.

1955 beslöt förbundet att också ansluta sig till det internationella arbetarsångarförbundet IDOCO. 1956 deltog vi för första gången i en europeisk sångar-fest i Ålborg, Danmark.

Förbundets tredje kongress hölls i Göteborg 16 - 17 november 1957, 10 år efter förbundets bildande. På denna kongress beslöt man att förbundet skulle ge ut en egen tidning. Efter några nummer utan namn kom så SAMKLANG till 1958 (se särskild artikel). Thure Rosvall omvaldes till ordförande och Wilmar Ring till kassör. För första gång kom nu en repre-sentant utanför Malmö-Göteborg med i förbundets arbetsutskott (AU), nämligen Ernst Jern, Stockholm, som valdes till sekreterare.

2:a decenniet hade nu börjat

1958 blev ett betydelsefullt år. Det var under detta år som det första numret av tidningen SAMKLANG kom ut. Den nyvalde redaktören Karl Hartman och ansvarige utgivaren Wilmar Ring blev flitiga artikelskrivare.

Den 4:e förbunds-kongressen hölls i Stockholm den 5 - 6 november 1960. Av verksamhetsberättel-sen framgick att 38 körer och tre distrikt tillhörde förbundet. Vidare framgick att våra körer varit

mycket flitiga vid representationer både i Sverige och utomlands under senaste kongressperiod. För första gången bröts det helt mansdominerade AU med att en kvinna invaldes. Henny Rosvall från Malmö blev nämligen sekreterare. I övrigt skedde omval. Samma år valdes Erik Dahlqvist från Stockholm till förbundsdirigent för manskörerna. Detta var mycket logiskt med tanke på att Stockholmsdistriktet nu bestod av 5 ganska stora manskörer. Dessutom var Erik en mycket omtyckt duktig körledare. Vid en radioutsändning 1 maj 1963 deltog Stockholmsdistriktets arbetarsångkör. Körer från 8 länder medverkade i direktsändning.

Den 4:e Nordiska Arbetarsångarstämman genomfördes i Tammerfors 1962. Ca 600 sångare från vårt förbund deltog med ett gott resultat. 1962 genomfördes också en nordisk barnsångarfest i Köpenhamn. Stig Ring ledde Göteborgsdistriktets ungdomskör med stor framgång vid detta tillfälle.

Förbundets hederstecken delades ut 1962 i samband med Göteborgsdistriktets 15-årsjubileum. Det var förre förbundsdirigenten Erik Andersson som fick ta emot vårt första förtjänstmärke. År 1963 avled förbundsdirigenten Erik Dahlqvist till stor sorg och saknad för oss alla som hade mist en god vän och hängiven sångarbroder.

Vid kongressen i november 1963 i Malmö avsade sig hela förbundsstyrelsen sina mandat med undantag av Nils Ekman, Stockholm. Avgångarna hade aviserats redan under föregående kongress. Styrelsen fick nu sitt säte i Stockholm. Josef Lindell blev ordförande, Margit Jansson sekreterare, undertecknad Rolf Dahlberg kassör och Nils Ekman arkivarie. Alla var från Stockholm. Förbundsdirigenter blev Kjell Johansson, Malmö för manskörerna, Stig Ring, Göteborg för blandade körerna och Hildur Wihlborg, Malmö för damkörerna.

Antalet körer inom förbundet var enligt rapporter 36 men efter inkasserade medlemsavgifter kunde undertecknad som nybliven förbundskassör konstatera att detta inte stämde. Endast 23 körer fanns kvar i förbundet. Flera var nedlagda, andra hade utträtt av andra skäl. Ca 630 medlemmar registrerades som betalande. Ekonomin var i botten. Vid kongressavslutningen blev vi tvungna att inkassera en tia av varje deltagare för att kunna betala de kontantkostnader som uppstått vid kongressen.

Det var nu nödvändigt att handla snabbt. Kontakter togs omedelbart med ABF och LO. KF-bidraget på 500 kronor per år var det enda bidrag som vi fortfarande fick. När nu hela arbetsutskottet fanns i Stockholm hade vi fördelen av att befinna oss på samma ort, vilket betydde lättare hantering och framförallt närmare till myndigheter och organisationer vid uppvaktningar om anslag m.m. Tyvärr fick vi ännu inget ekonomiskt stöd från vare sig LO eller ABF.

Förbundets första sångarstämma i Alingsås började planeras. Deltagaravgift måste tas ut så att stämman blev självbärande. Intresset för att få till stånd stämman var stort. Den genomfördes 1966. Samtidigt

passade förbundet på att genomföra kongress. På det sättet sparade vi mycket kongresskostnader.

Förbundsstyrelsen omvaldes förutom Nils Ekman och Margit Jansson som båda av sagt sig omval. Lennart Gustavsson blev sekreterare och Harald Pettersson arkivarie. Detta blev en mycket lyckad lösning. Vi hade nu fått in två mycket kompetenta och duktiga personer. Medlemsavgiften höjdes till 4 kronor per medlem och år. Sångarstämman blev lyckad, och vi beslöt att så snart som möjligt förbereda för en andra sångarstämma.

Nu hade 20 år gått. Förutom sångarstämman och den nordiska stämman 1962 hade inte mycket verksamhet kunnat genomföras på förbunds nivå. Ekonomin hade inte tillåtit det. Nordiska stämman gick med förlust, men kompenenserades av att Alingsås-stämman gav vinst.

Tredje årtiondet

Inte förrän 1968 fick vi vårt första bidrag från LO. 10 000 kronor blev det första året, men de efterföljande åren sänktes bidraget till 5 000 kronor per år. Vi hade nu kommit någorlunda på grön kvist, efter de tidigare magra åren.

1969 års kongress hölls i Ludvika. Förbundets damkör Crescendo, med Kerstin Backström som ledare var värd och genomförde arrangemanget så bra att det beslutades att förlägga också vår andra sångarstämma till Ludvika. På kongressen omvaldes hela arbetsutskottet, liksom övriga i förbundsstyrelsen. Förbundsdirigenterna omvaldes förutom damkördirigenten som blev Sven Möller, Stockholm. Den ekonomiska situationen var fortfarande ansträngd men under kontroll. SAMKLANG kostade då som nu mycket pengar. Bidrag från körer och enskilda var mycket värdefulla när det gällde att hålla tidningen vid liv.

Förbundet hade redan tidigare tilldelats värdskapet för den 6:e Nordiska Arbetarsångar- och Musikfesten, som kom att hållas i Stockholm den 29 juni – 2 juli 1972. Stockholmsdistriktet med förbundets arbetsutskott som huvudansvarig åtog sig genomförandet. 1972 var också jubileumsår för både SAS och NASOM – 25 år. Sång- och musikarrangemanget var dock det viktiga. Jubileumsfirandet fick komma i andra hand. Ingen av oss som arbetade på projektet hade någon erfarenhet av en stämman av denna dimension. Ca 5 500 deltagare blev det sammanlagt, varav nästan hälften kom från Finland. Från Sverige deltog ca 600.

Invigningen skedde i Kungsträdgården med statsminister Olof Palme som invigningstalare. Johanneshovs Isstadion hade hyrts för de stora finska och norska förbundskonserterna. När den samlade finska kören med 1 700 sångare och 800 musiker framförde Finlandia som avslutning, var det ett tryck på Isstadion som knappt har överträffats vare sig förr eller senare. De danska och svenska förbundskonserterna genomfördes i Älvsjömässans

lokaler. Med specialuppförda podier och publiklåktare och med inbyggd ljudanläggning genomfördes även dessa konserter med bra resultat. Också den efterföljande stora festen på lördagen blev en lyckad tillställning.

Söndagen avslutades med ett jättestort sångartåg från Humlegården till Stockholms Stadion och med stor avslutningskonsert. Under alla dagarna var det strålende sol och varmt. En mängd sångare, deras styrelser och förbundets AU hade slitit hårt med förberedelser och funktionärsarbete.

1972 genomförde förbundet en kongress i Gällivare. Koskullskulle Damkör var värdkör. Vid denna kongress antogs för första gång en studieplan. John Lindholm utsågs till studieorganisatör. Det var John som var idégivare till studieplanen. Idén var att genomföra kurser i samarbete med ABF lokalt, distriktsvis och på förbunds nivå. Den efterföljande kongressperioden präglades av en stor uppbyggnad av studier, seminarier och rådslag. I oktober 1972 genomförde förbundet sitt första rådslag i Trollhättan. ABF-förbundet inbjöds och representerades av Bengt Hedlund. Här startade ett samarbete som sedan har utvecklats alltmer och blivit till stor nytta för vårt förbund och jag tror även för ABF. John Lindholms eldsjalsarbete får vi inte glömma. Våren 1973 startade vi med de första koristkurserna, de som nu kallas körsångarkurser. Hela 18 kurser på ett år genomfördes.

1974 hölls den 2:a sångarstämman. Ludvika var platsen. 500 sångare deltog i en mycket väl genomförd stämma med Crescendo som värdkör. För första gång fick vi ett statligt bidrag på 25 000 kronor. Statens Kulturråd hade bildats med en anslagspott som skulle gå till Centrala Amatörorganisationer. Svenska Arbetarsångarförbundet blev etablerad som anslagsberättigad organisation hos Kulturrådet. Förbundet har efter detta erhållit ett årligt anslag. Från 50 000 kronor de första åren till i dag ca 150 000 kronor.

I juni 1975 höll förbundet kongress i Mellerud. Här togs två beslut, som blev viktiga för förbundets verksamhet. Att gå med i ABF som medlemsorganisation och att gå med i KÖRSAM. Årliga körledarkurser och seminarier genomfördes, och ABFs kostnadsåtaganden fick stor betydelse för vår ekonomi. Medlemskapet i KÖRSAM gav till resultat att vi kom in i svenskt körliv och blev uppmärksammade som ett mycket viktigt och aktivt körförbund.

Vid kongressen 1975 blev det skifte på ordförandeposten. Josef Lindell avsåg sig omval och undertecknad Rolf Dahlberg, som varit kassör sedan 1963, blev ny ordförande. Till ny kassör valdes Harald Pettersson som varit styrelseledamot sedan 1966. Övriga förtroendevalda omvaldes. Förbundsdirigent för damkören efter avgående Lilly Wästborn blev Ingegerd Kempainen, Västerås. Medlemsantalet hade fördubblats sedan 1963 till nu ca 1 200.

Förbundets tredje körstämma hölls i Eskilstuna i maj 1976. Fina körer med god körsång men dåligt väder. Stålförsskolans aula, en av Sveriges bästa konsertsalar, blev räddningen och där hölls alla

konserter. ABF-körens värdskap fick ett mycket fint betyg för arrangemangen.

Sångkören Allegro framträder i Eskilstuna 1976.

Sommaren 1977 åkte förbundet till Oslo till nästa NASOM-stämma. Här deltog 5 700 sångare och musiker. De svenska deltagarna var ca 600. Island som ny medlem i NASOM deltog för första gången med ca 100 deltagare. Förutom förbundskörerna ställde Stockholm upp med en distriktskör.

Fjärde decenniet

inleddes med en kongress i Landskrona 1978. Öresundsvarvets manskör var nu värdkör. I samband med kongressen genomförde man en distriktsångarstämma med Skånekörer och några gästkör.

Bland de beslut som togs på kongressen var att fortsätta satsningen på studier och agitation. Samarbetet med ABF hade medfört att många nya körer anslöt sig till förbundet. Elise Ludvigsson, Stockholm blev ny förbundssekreterare och Lennart Gustavsson valdes till ny vice ordförande. Stig Ring avgick som förbundsdirigent, och Kjell Johansson, Malmö efterträdde honom för blandade kören. John Dubeck från Stockholm valdes till förbundsdirigent för manskörerna.

1979 hölls sångarstämma i Luleå. ABF-kören där var värdkör. Ca 400 deltog i stämman. De deltagande kören höll genomgående en god standard. Studiearbetet hade givit resultat. Gästkörer från Norge och Finland deltog också.

Nästa stämma hölls i maj 1981 i Karlstad. ABF-kören Pro Musica stod för värdskapet.

Dagarna före stämman genomförde förbundet tillsammans med KÖRSAM ett körforum. Ett stort antal körledare samlades för att gå igenom ett digert material med ett profilerat innehåll. Av instruktörerna kan nämnas Ralph Nordlander, Stig Ring, Ulf Österling och Håkan Parkman. Fyra dagar anslogs till detta. Forumet blev upptakten till en satsning på att ta fram ett nytt profilmaterial med ideologiskt innehåll. Medverkande körer under forumdagarna var Bysiskören, Stockholm och Kaprifolkören i Uddevalla. Dessa körer hade också ett eget profilerat material. De var nya i förbundet och medverkade för första gång i förbundssammanhang. Under

själva stämman medverkade också andra körer i större utsträckning än tidigare med eget material. Karlstadsång -81 blev något av en nysatsning och inspirationsstämma. Ca 650 deltagare genomförde en väl fungerande stämma.

Under kongressperioden hade det bildats ett nytt nordiskt samråd, SAMNAM, vars huvudsakliga uppgift var att fungera som remissorgan till Nordiska Ministerrådet vid fördelning av medel till nordiska musikstämmor. Två representanter för svenskt kör-liv fick plats i rådet, Torgil Ringmar från Sveriges Körförbund och Rolf Dahlberg från SAS.

Den 7-8 november 1981 hölls kongress i Eskilstuna. Under perioden hade verksamheten varit mycket intensiv med årliga seminarier, rådslag, dirigentkurser och två rikssångstämmor. Introduktionskurser med nytt körmaterial hade påbörjats. De regionala och lokala kurserna hade också varit många. Vi hade nu vuxit som förbund rejält till 75 körer, 11 distrikt och 2 087 medlemmar. Förändringen i styrelsen blev att Ewa Gregner, Uddevalla tog över studieverksamheten efter John Lindholm som av sagt sig efter 24 år i styrelsen. Man beslöt att fortsätta satsningen på en bildningsverksamhet av samma omfång som tidigare.

År 1982 blev Björneborg i Finland platsen för nästa NASOM-stämma. Trots det större medlemsantalet i förbundet ökade inte deltagarantalet i våra nordiska stämmor. Ca 600 sångare deltog från Sverige, och det totala antalet deltagare blev ca 6 700. Förutom våra sedvanliga förbundskonserter deltog Bysiskören i en TV-utsänd specialkonsert. Bysis med sitt profil- och arbetarmusikmaterial gjorde ett mycket uppskattat framträdande. Som vanligt präglades stämman av pompa och ståt. Våra finländska vänner kan det där med stora stämmoarrangemang!

I augusti 1983 avled Lennart Gustavsson, vilket var en mycket stor förlust för förbundet. Lennart var en klippa i verksamheten. Han hade också varit redaktör för SAMKLANG och jag fick nu även denna arbetsuppgift på min lott. En nödlösning som varade i 10 år.

År 1984 var det åter rikssångarstämma, nu i Uddevalla. Kaprifolkören åtog sig uppdraget och genomförde den perfekt. Denna gång provade vi något

nytt, nämligen musikverkstäder med genomgång av körmaterial. Arbetarsånger med Ralph Nordlander, folkvisor med Birgit Persson och latinamerikansk musik med Gunnar Eriksson. Mycket lyckat blev betyget. Ett flertal fina konserter och med ökad profilering av repertoaren. Stämman samlade drygt 800 deltagare. Under stämmodagarna diskuterade arbetsutskottet och musikutskottet innehållet i det körmaterial som idémässigt lagts till grund redan hösten 1983. Ralph Nordlander som tillfrågats och tackat ja till att skriva musiken var också med vid planeringsmötet.

Under kongressen i Stockholm 1984 togs beslut att genomföra ett körverk "Hör en sång - Se din hand" vid jubileumsstämman 1987. I verksamhetsplanen ingick också att ta fram ett häfte med stamsånger som innehöll arbetarsånger. Kjersti Bosdotter invaldes till ny sekreterare efter Elise Ludvigsson, som av sagt sig omval. Kjersti blev nu den som med stor framgång åtog sig ansvaret för materialframställning. Kjell Johansson avgick som förbundsdirigent och efterträddes av Börje Perrault, Eskilstuna. Eibert Linder, Skoghall blev ny vice ordförande efter Lennart Gustavssons död.

Den efterföljande perioden präglades av materialframställning till jubileumsstämman. Rune Nordin, författare och LO-anställd, hade tillfrågats om att skriva texterna. Textmaterialet blev till 17 tonsatta dikter i 6 delsatser. En avstämmning genomfördes i olika etapper med seminarier och kurser för körledare och körsångare. Stora repetitionssammandragningar med alla medverkande sångare från våra körer i Mälardalen samt skådespelare och musiker från Stockholm genomfördes. Uppförandet skedde den 30 maj 1987 i Stockholms Konserthus med företrädare för regeringen på första bänk. Det största och bästa evenemanget i vårt förbund hade förverkligats och blivit till en stor succé!

Verket uppfördes sedan åter på hösten i samband med ABFs 75-årsjubileum. ABF hade medverkat på ett storslaget sätt för att förverkliga denna storsatsning. Utan ABFs ekonomiska stöd hade SAS aldrig klarat detta enorma projekt. Ekonomiskt fick vi också stöd från Konserthuset med gratis lokal. FOLKSAM, SAP, LO och Statens Kulturråd och flera fackför-

Förbundskören samlad i Vitabergsparken, Stockholm, 1987.

bund gav oss pengar. Vi är dem alla djupt och evigt tacksamma! Jubileet beskrivs ingående i Jubileumssamklang 3/4 -87.

Sångarstämman 1987 blev den största riksstämman som vi genomfört. 1 400 deltagare med gästköror från Norge, Finland och Österrike. Vår ungdomsverksamhet var på topp och vi kunde genomföra en ungdomskonserter i Kulturhuset. Folkets Hus i Stockholm blev platsen för en stor förbundskonserter. Ett sångartåg till Vitabergsparken blev en pampig avslutning på en helt igenom lyckad stämman.

Förbundet hade nu vuxit till 2 911 medlemmar från 113 körer och 14 distrikt. Senare på hösten 1987 uppfördes körverket ännu en gång i dess helhet. Denna gång i Eskilstuna och Stålförsskolans Aula. På hösten 1987 hölls också kongress i Göteborg. Här beslöt vi att bilda ett eget förlag, Förlaget Arbetarmusik. Vi hade nu med hjälp av ABF fått så pass mycket eget material att vi fann detta motiverat.

Femte årtiondet

inleddes med förberedelser till NASOM-stämman 1988 i Odense, Danmark. Denna stämman skulle ha hållits 1987, men med tanke på att Odense 1988 fyllde 1 000 år framflyttades den. Det var ju också bra med tanke på vår egen jubileumstämman.

SAS del i NASOM-stämman blev att vi återigen framförde vårt körverk. Jag var nu ordförande även i NASOM sedan 1986, varför mitt ansvar och åtagande var större än i tidigare nordiska stämmor. Ca 6 000 deltagare fick uppleva en något annorlunda nordisk stämman då vi även hade körverkstäder. Som vanligt arrangerades även stora nordiska förbundskonserter.

Arbetarsång -90 i Sandviken blev mycket bra med många fina konserter. Det blev ett fint uruppförande av Robert Robertssons musik till Stig Sjödens text "Sångens Frihet" och Ulf Österlings "Där ljuset föds". På det hela var det en trevlig stämman på temat "Internationell Solidaritet". En ungersk och en schweizisk kör deltog också.

1990 var det också kongress i Malmö. Undertecknad Rolf Dahlberg avgick efter 27 år i AU. Fredrik Schwarz från ABF-distriktet i Stockholm tog över. I övrigt blev det inga förändringar.

År 1991 stod SAS och ABF-kören i Eskilstuna som värd för IDOCO-festivalen. Här deltog drygt 1000 sångare från IDOCOs medlemsländer. Utrikesminister Sten Andersson invigningstalade.

Arbetarsång -94 gick av stapeln i Piteå. Temat var "Naturnära", och stämman samlade 400 sångare. Trots kylan blev den lyckad.

Fredrik Schwarz blev inte långvarig på ordförandeposten. Han avgick av tidsbrist på kongressen 1994 i Uddevalla. Med tanke på ordförandeskapet i NASOM samt också med tanke på och att vi skulle arrangera nordisk stämman 1997 åtog jag mig på nytt detta uppdrag. Kersti Bosdotter avsåg sig sekre-

rarsysslan, och Sven Johansson, Stockholm tog vid.

Före denna kongress hade vi 1992 genomfört NASOM -stämman på Island för första gången. De dyra resorna och andra besvärigheter gjorde att denna stämman endast fick ca 1 700 deltagare. Från SAS deltog ca 150 sångare. Trots färre deltagare blev stämman mycket fin med god kvalitet på konserterna. Fantastiska naturupplevelser blev också ett bestående minne.

1996 blev upptakten till temat "Hav och Miljö". Öresundsvarvets manskör firade 50-årsjubileum och passade på att fira detta med att genomföra "Arbetarsång -96". Invigning skedde den 16 maj med stort sångartåg, körsång och invigningstal av kommunfullmäktiges ordförande Gösta Nilsson. Aldrig förr har vi väl mött en sådan respons och ett sådant intresse av någon kommunalledning inför våra sångarstämmor! Fina konserter och en grisfest i en flyghangar med 50-årsuppvaktning av ÖV-kören blev bestående minnen.

1996 genomfördes också ett nordiskt seminarium i Uddevalla. Programupplägg från "Ton i Norden 1997" och presentation av delar av det nyskrivna körverket "En droppe i havet" stod på dagordningen. Texten var gjord av Anders Dejde och musiken av Heikki Valpola.

Intensiva förberedelser för NASOM-stämman var nu i sitt slutskede. Stämman genomfördes i månads-skiftet juni-juli 1997 i Uddevalla. Antalet deltagare, ca 4000, var något lägre än under tidigare stämmor (med undantag för Island 1992). Stämman präglades mer än tidigare av mindre körkonserter, men även förbundskonserter genomfördes. En nyhet var att vi under Gunnar Erikssons ledning framförde en specialkonserter med kördeltagare från alla nordiska länder i samma kör. Gunnars mästerlighet när det gällde arrangemang och utförande ledde till att konserten blev en oerhörd framgång. Vi gästades också av en arbetarkör från USA, en kroatisk kör och en estländsk manskör. Stämman fick med beröm godkänt.

Sjätte och senaste tioårsperioden

Kongress 1998 i Västerås, och Rolf Dahlberg avgår denna gång för gott som förbundsordförande efter 35 år i förbundsledningen - 12 år som kassör och 19 år som ordf. Marie Rundqvist Grahn, Tävelsås övertar posten som förbundsordförande. Hon hade haft vice ordförandeposten sedan extra kongressen 1996. Allan Tornlund avgår som kassör och Jan Ström, Västerås tar vid. Sven Johansson avgår som sekreterare och Magdalena Gemstad, Stockholm efterträder på denna post. Henry Wilhelmsson, Stockholm, blir ny vice ordförande efter Marie. Seppo Harju, Stockholm, blir ny förlagschef. Förbundsledningen är nu geografiskt splittrad och man förlitar sig på att den nya informationstekniken med e-post och fax kan klara kontinuiteten i samarbetet.

Den centrala studieverksamheten har förändrats

i och med ABFs nedläggning av sin centrala studie- verksamhet. Regionkurser med förbundsstöd gör att förbundet satsar på Ljungkile, Malmö, Stockholm, Eskilstuna och Norrland som platser för sådana kurser. Särskilt Ljungkilekurserna med många deltagare från övriga landet har varit effektiva och bra. Även Långholmskurserna i Stockholm har varit flitigt besökta, särskilt den senaste 2007 med 110 deltagare. Vid detta tillfälle instuderades också det material som förbundet skulle ha med vid NASOM-stämman i Vasa, Finland den 17 - 20 maj 2007. Ca 250 sångare anmälades till Vasa.

Kongressen i Växjö 2002 medförde inga förändringar i styrelsesammansättningen. Osaby Säteri blev kursgård för några körledarseminarier under perioden. En ny folder togs fram samt en hemsida på internet. Förbundet hade mist den ekonomiska studiegarantin i och med ABFs drog sig ur förbindelsen att svara för kostnader för materialutgivning.

År 2002 genomförde Tromsö och norska förbundet en NASOM-stämma. Härligt väder med sol dygnet runt gav tillfälle till stora naturupplevelser, dock nästan ingen sömn. Den svenska representationen var inte så stor, ca 150 deltagare. Det totala antalet deltagare var ca 2 500. Finland hade som vanligt flest deltagare med Norge som god tvåa. Dyra resor och uppehålle avskräckte nog många. Men som vanligt gavs fina konserter. Den svenska förbundskören gav en fantastisk fin konsert.

Den 29-30 maj 2003 genomförde Stockholm en riksstämma. Ca 300 sångare deltog i en kvalitetsmäsigt mycket bra stämma. Trots att förbundet kämpar med en minskad numerär och kärv ekonomi så har kvaliteten på körerna utvecklats mycket positivt. Studiesatsningen har gett bra resultat. Fantastiskt fina framträdanden har gjorts av enskilda körer och även av förbundskörer.

År 2004 firade Stockholmsdistriktet 50 år med en konsert och fest. En jubileumsskrift framställdes. År 2005 tvingades förbundet att inställa en planerad stämma i Eskilstuna på grund av att för få körer hade anmält sig.

År 2006 var det kongress i Eskilstuna. Nu avgick Marie Rundqvist Grahns efter åtta år som ordförande. Hon efterträddes av Lars Grönwall, Stockholm. Jan Ström lämnade över kassörssysslan till Håkan Helgesson, Hallstahammar och Margaretha Forsén, Nässjö blev ny förbundssekreterare efter Magdalena Gemstad. Gunnel Eklund kom in som ordinarie ledamot i arbetsutskottet och som ansvarig för ungdomsradsfrågor. Henry Wilhelmsson lämnade vice ordförandesysslan men fick återta den efter ett förbundsstyrelsemöte i april 2007, då Seppo Harju lämnade AU och Gunnar Hansson, Malmö gick in som suppleant i stället för Henry. Körledarskapen i förbundet har inte förändrats de senaste 10 åren. Förtroendet för våra förbundsdirigenter – Cecilia Bolin för blandade kören, Pernilla Södergren för kvinnokören och Bengt Bergius för manskören – är stort.

Under den senaste tiden har SAMKLANG fått en ny layout med omslaget i färg. En ny och bättre hemsida finns utarbetad med ett rikare innehåll. Pia Nikell, distriktsordförande i Göteborg, svarar för att hemsidan kontinuerligt tillförs uppgifter om kurser och andra aktiviteter. SAMKLANG är Marie Rundqvist Grahns fortfarande redaktör för.

Antalet medlemmar i förbundet år 2007 är ca 900 från 35 aktiva körer. Ekonomin har inte varit så lysande på de sista åren, men en uppstramning har påbörjats och det finns hopp om bättre tider.

Rolf Dahlberg

SAS förbundskör samlad för avmarsch i sångartåget, Tromsö 2002.

Kören som studiecirkel

Många koristkurser har kommit till stånd i samarbete med ABF.

Praktiskt taget alla körer i Svenska Arbetarsångarförbundet har formen av studiecirkel, knutna till ABF. I förbundets stadgar står det också att förbundets verksamhet ska ske i nära samarbete med Arbetarnas Bildningsförbund, ABF, och präglas av arbetarrörelsens värderingar.

Om förbundets organisation sägs det i stadgarna att förbundets är indelat i distrikt som geografiskt överensstämmer med dem som finns i ABF. Och om distriktsorganisationerna att distriktet har som uppgift att i samarbete med ABF samla medlemsgrupper inom sina respektive geografiska områden. Distrikten ska sprida och stimulera arbetarrörelsens sång och musik genom studieverksamhet och utåtriktade aktiviteter.

Omkring 300 av landets alla körer lär vara knutna till ABF i studiecirkelns form. Bara en knapp sjundedel är dock medlemmar i Arbetarsångarförbundet. Det visar vilka möjligheter det kan finnas att värva nya körer till förbundet!

För Arbetarsångarförbundets sångkörer har det stor ekonomisk betydelse att de kan bedriva sin verksamhet i studiecirkelns form. Men kören måste

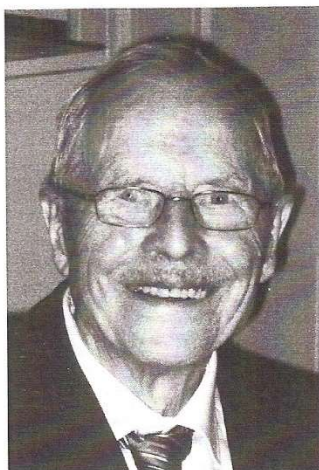
då också uppfylla de krav på en studiecirkel som ABF ställer. Till en början ska studiernas mål anges. Beskrivningarna av dessa kan givetvis variera. En kör som står mig nära anger här att utveckla sångarna musiktekniskt såväl individuellt som i ensemble och att allmänt bredda våra kunskaper i sång.

Cirkelarbetet är upplagt så att vi ska öva grundläggande sångteknik: stöd, andning, intonation och artikulation. Vi ska öva in nyanser och uttryck i sången, tonbildning och textning. Som studiematerial använder vi Manskörprisma del 1 och 2, Ficksångbok, körens egen notsamling och körledarens eget hopsatta material, däribland hans eller hennes egna arrangemang på kända sånger och visor eller egna tonsättningar.

Till sist ska sägas att ABF också på andra sätt, både ute i distrikten och på förbunds nivå, spelar en stor roll för Arbetarsångarförbundets körer, t.ex. som lokalhållare eller medarrangör av dirigentseminarier och sångkonserter.

Lars Grönwall

Från barnhusbarn till körsångare

Sten Nyström

Knappt två månader gammal togs han in på Allmänna barnhuset i Stockholm som "ambarn nr 13254". Möt Sten Nyström 94 i år, som alltid behållit gnistan. Under många år har han lett Stockholmsvandringar och sin Fogelström kan han utan och innan. Sedan han för sjuttio år sen uppträdde på IOGT-logen i Helsingfors har sången, framförallt manskörssången, varit en av de röda trådarna i hans liv. Sten Nyström är sannolikt den äldste ännu aktive sångaren i förbundet.

– Här låg stadens trädskola, det var en stor anläggning där alla parkträd och buskar drogs upp. Sten Nyström har mött vid t-banan i Enskede och guidar genom blommande gårdar. Här bor han numera i en mysig lägenhet med Ruth och hur de båda – som mist sina respektive – fann varandra är en alldeles egen historia.

Stens mor hette Astrid och när hon upptäckte att hon väntade barn med en korporal i Umeå for hon till Stockholm.

– Min mor fick prova in för att bli godkänd som amma på Allmänna barnhuset, berättar Sten. Han lämnades där i november 1913 och flyttades våren därpå till det första fosterhemmet.

– Det var i Sörmland och jag var där i några år, men när de fick ett eget barn så skickade de tillbaks mig. Han kom till ännu ett fosterhem och blev än en gång tillbakaskickad.

Förr var förhållandena fruktansvärda för barnhusbarnen. Men Sten har personligen inga svåra

minnen därifrån. Han minns att alla barnen gick i blå- och vitrandiga kläder och att fröknarna skulle kallas "moster". Några sötsaker förekom inte men när iskarlen kom fick barnen isbitar att suga på.

Det finns ingen bitterhet hos Sten när han berättar sin historia. Men det var nog bra att han kom ifrån Allmänna barnhuset och till byn Kussjön i Västerbotten, säger han.

Där, hos Alma Persson, var han sen fosterbarn från 1921 till 1929. I Kussjön var det hårt arbete, psalmsång och bönemöten som gällde. Här fick han all sin formella utbildning – sex år i B-skola med alla barnen i samma klassrum.

Att han som alla barn fick hjälpa till med det han kunde och att han sedan fick börja som dräng är sådant som Sten bara konstaterar. Så var det bara. Några ömhetsbetygelser var det knappast tal om – första kramen fick han när han mötte sin halvsyster Sigyn 18 år gammal.

*Du verkar ha så mycket livsglädje.
Var har du hämtat kraft ifrån?*

– Men jag har ju orkat hela tiden, det hade varit skillnad om jag varit klen, säger Sten och menar att han fått goda gener.

Fostermodern Alma var en slitvarg.

– Hon sa aldrig att jag var duktig men jag visste när hon var nöjd, säger han.

Och hon satte in 100 kronor på Postsparbanken när han fyllde 12 och lika mycket till när han flyttade därifrån för att han lovat att inte röka. Det var i Kussjön han lärde moralen att man ska arbeta och göra rätt för sig och den sitter där i ryggmärken än i dag.

I början av trettioalet fick han kontakt med sin mamma och för till Finland där hon bodde. Där träffade han Majlis som han senare gifte sig med och de fick två söner, Bengt och Rolf. Det var i IOGT-logen i Helsingfors han sjöng stämsång första gången. När Sten gjorde värnplikten – det var 1937 vid Svea Livgarde – utsågs han för övrigt till att leda sång under marscher.

Majlis var körsångare och de började båda i Spånga hembygdskör. Ja, det var sedan de flyttat och blivit statare vid Lunda gård. Då började Sten också bli fackligt aktiv. När han senare flyttade till Vällingby blev det manskörssång. Först i en liten kör, sedan i Hässelby-Vällingby sångarbröder som bildades 1954.

Sedan tidigt sextioal har Sten Nyström varit med i Svenska Arbetarsångarförbundet. Då gick han med i Kommunalkören – som numera heter Strömkarlarna. Redan 1946 blev han kommunalarbetsare och var bland annat med om att spränga för tunnelbanan i Stockholm.

– Jag blev förste vaktmästare vid ABF i Stockholm 1963. Arbetarsångardistriktet kom och ville hyra lokaler. Behöver ni en andretenor? frågade jag. Då var kören fyrtio man stark. Förutom de rena arbetarkampsångerna sjöng vi ungefär detsamma som vi gjort i min förra kör.

Sten har varit med i en rad körer under åren, oftast fyra stycken samtidigt som alla övat varje vecka.

– Jag var med i LO-kören, men den försvann och i stället uppstod sånggruppen Bröd och rosor där jag också var med tills även den lades ner. Jag var också med i Litokören – litografernas kör – och en del i Byggnads kör som förstärkning.

Vad tycker du bäst om att sjunga?

– Arbetarsångerna har ju sin plats naturligtvis. Och sen är det naturlyrken, om livet och kärleken.

Men roligast är när det går riktigt bra och när alla stämmor lyckas.

Det är något speciellt att stå bland många i en manskör, tycker Sten.

– Det är viktigt att man är så säker så man kan sjunga sin egen stämma och ändå samtidigt höra de andra. Jag är väldigt svag för andrabasen. Det är lite häftigt, med ett par låga basar. En sak som det ofta slarvas med är textningen. Det är viktigt tycker jag att vara tydlig, annars går ju inte budskapet fram. – Ibland tänker jag att man borde öva stämmor i kvartetter, med bara en man i varje stämma.

Vad ger det dig att sjunga i kör?

– Det är en gemenskap, att man gör något tillsammans. Och det är roligt att bli efterfrågad, vi är ju inte fler än att alla behövs.

Skillnaden mellan en arbetarsångarkör och andra körer är inte så himmelsvid, tycker Sten.

– Men många har haft liknande arbeten och man känner ju igen varandra på något sätt, de andra vet vad man talar om.

Med arbetarsångarförbundet och sin kör har Sten varit på en rad körresor – till Rumänien, Irland, Tromsö för att nämna några.

– Mitt första sångarreseminne är när finnarna ställde upp med 150 man i manskör och sjöng i Frognerparken i Oslo.

Du spelar gitarr också?

– Ja, vi är en grupp pensionärer som träffas och spelar på servicehus och sådant.

Sten gör dessutom konstverk i trä – bland annat den lyra som är arbetarsångarförbundets symbol. Han är sedan länge aktiv i s-veteranernas Onsdagsklubben och han är mycket litteraturintresserad.

Stockholms historia började han läsa in sig på när han skulle pensioneras.

– Jag ville ha något att sysselsätta mig med. Så jag tog kvarter för kvarter och lärde mig.

Från slutet av sjuttioalet och till 2001 ledde Sten både studiecirkel och stadsvandringar. Sen dess leder han två gånger i veckan vandringar om Allmänna barnhuset. I fjol fick han ABF-distriktets förtjänsttecken för sina insatser.

Han har skrivit ner sina minnen i två volymer. Där skildras hårt arbete, skilsmässa, nytt äktenskap och andra hustruns bortgång men också folkrörelsearbete, kamratskap, glädje och sång.

– Jag har hittat annat än att gå och gräma mig, säger Sten och ger sin Ruth en kram

Kajsa

Sverige ett vidsträckt sångarland

En jubileumsskrift ska naturligtvis innehålla en beskrivning av hur det gick till när Svenska Arbetarsångarförbundet bildades och hur förbundet kommit att utvecklas under alla åren. Det blir då lätt så att mycket kommer att färgas av de glasögon man haft på sig i förbundsledningen under många år. Men Sverige är ett vidsträckt land, och förbundets körer finns spridda över hela landet från Trelleborg i söder till Kiruna i norr, från Göteborg och Bohuslän i väst till Stockholmskörerna i öst.

För att få en bild av hur körverksamheten ute i landets olika delar utvecklats under de 60 åren bestämde vi i redaktionskommittén oss för att be representanter från alla de olika Arbetarsångardistrikten att ge en bild av körlivet inom sitt distrikt.

De bidrag vi har fått in har överträffat alla förväntningar. Med olika författare blir bidragen så klart mycket olika. Och så ska det vara. En del bidrag är långa, andra kortare. Några berättar om hur distrikt bildades, andra om vilka körer som finns och om de konserter m.m. som hållits. En del har vi måst

korta av utrymmesskäl. Och vi har – med något undantag – tyvärr inte fått plats med beskrivningar av distrikt och körer som inte längre finns. Det är därför dagens distrikt och dagens körer som står i fokus, även om några nu avsmnade körer kanske får ett omnämnande i förbigående. Alla namnen på körer och enskilda medlemmar som vikt en stor del av sina liv till körsången ger en härlig bild av Folk-rörelsesverige och arbetarrörelsens engagemang i sång- och musikkulturen.

Körlivet i Norr

Norrbottendistriktet

Koskullskullekören var den första kören i Norrbotten som sökte inträde i SAS. Det skedde 1948. Vid kongressen i Gällivare 1972 var kören fortfarande den enda från Norrbotten. Förbundsstyrelsen ville gärna ha ett distrikt även i norr och föreslog att de båda nordligaste länen skulle gå ihop. Det trodde vi dock inte på i kören. Avstånden skulle bli alldeles för långa.

Vid en koristkurs på Framnäs folkhögskola där delar av Röda Fanan, Kalix (senare Rosenkören), ABF-kören, Luleå och ABF:s Damkör, Koskullskulle deltog diskuterade man att bilda ett distrikt. Luleå-kören, som stod som värdkör för Sångarstämman i Luleå sommaren 1979 torde ha anslutit sig till SAS enskilt. Det kan även Piteå blandade kör ha gjort som deltog i Sångarstämman 1981 i Karlstad.

Den 21 maj 1983 kom man äntligen till skott på Sunderbyns Folkhögskola. Körerna Röda Fanan, Kalix, ABF-kören Luleå, Piteå blandade kör, ABF:s Damkör, Koskullskulle, Rosvikskören, Pajalakören, Haparandakören, Ungdoms- och orkestergruppen, Malmberget, Musikgruppen och Cantos, Luleå samt Arjeplog- och Bodenfläckorna valde då en interimstyrelse till det blivande distriktet.

Styrelsen bestod av Sonja Hagström, Kos Dam-

kör, ordförande, Inger Henttu, Piteå bl. sekreterare Björn Bergman, Piteå bl. kassör. Övriga: Britt Holmqvist, Luleå. Ninni Pääjärvi, Kalix samt representanter för ABF och SAS, Jan-Erik Åhman, Nils-Erik Wahlund ABF och Eilert Linder, SAS.

Vid årsmötet den 19 maj 1984, även det på Sunderbyns Folkhögskola, blev Bertil Pääjärvi, Röda Fanan, Kalix, vald till ordförande. Övriga i styrelsen blev Sonja Hagström och Annelill Westström, ABF:s Damkör, Kos, Lennart Eldebrink, ABF-kören, Luleå, Inger Henttu, Piteå bl.kör, Märit Johansson, Haparanda PRO-kör, Jan-Erik Åhman, Luleå ABF. Suppleanter: Ingrid Eriksson, Damkören Kos, Björn Bergman, Piteå bl, Alvar Vorukavaara, Pajala PRO-kör.

Följande årsmöten skiftade sedan mellan de olika körnas hemorter. Oftast ägde mötet rum en helg med konsert och samkväm på lördagen och årsmöte på söndagen. 1986 i oktober ordnades en körträff i Överkalix (som ligger ungefär i mitten av distriktet) där 150 sångare deltog i konsert och efterföljande fest.

1987, då distriktet hade 487 medlemmar, samlades distriktskören för generalrep i Björknässkolan, Boden, inför framträdande på Nordiska Sångarstämman i Stockholm. Konserten genomfördes på

Norrbottendistriktet har sångarträff och årsmöte. Här samlade utomhus i snön.

Kulturhuset med ca 150 sångare.

År 1989 utträdde körerna Arjeplog ABF: kör, Musikgruppen, Luleå, Bodenfläckorna, Cantos, Luleå, ABF:s vokalensemble och Haparanda PRO-kör. Distriktet hade då kvar 192 medlemmar. År 1991 fanns det 6 körer i distriktet med 161 medlemmar. 1993-09-26 valdes Ivar Sundström, Piteå bl. kör till ordförande för distriktet, 182 medlemmar. 1994-10-22 valdes Anders Pääjärvi, Rosvikskören till ordförande. 1995 utträdde Piteåfläckorna ur distriktet och inträdde Simsalabim, Gällivare och HUM (Hakkas Ullatti- Malmberget) PRO-kör, båda under ledning av Nils-Erik Wahlund, Gällivare. Medlemsantalet var då 225. Anders Pääjärvi ersatte Jorma Henttu som distriktsdirigent. 1996 utträdde Rosvikskören, Luleå ABF-kör, Piteå blandade kör. Då hade Nils-Erik Wahlund, Gällivare övertagit ordförandeklubbans och han tillförde 1996 tre nya körer: Notdraget, Vettasjärvi, ABF:s barnkör, Malmberget och PRO:s Sånggrupp, Gällivare. Wahlund valdes även in i Förbundets ungdomsråd.

Den 20 april 1996 hade distriktet körstämma i Kalix med 60-talet sångare från Luleå ABF-kör, Rosenkören, Simsalabim och ABF:s Damkör, Kos med Anders Pääjärvi som dirigent. I sångarstämman i Landskrona den 15-16 maj 1996, då Öresundsvarvets kör stod för värdskapet, deltog delar av Rosenkören och Koskullskuledamerna.

År 1998 inträdde en ny kör Soutujärvi Sisters med 6 medlemmar i distriktet. I slutet av maj det året för Simsalabim och Damkören Kos med buss och Nils-Erik Wahlund som chaufför och dirigent för Simsalabim och distriktet och Monica Söderberg för Damkören till IDOCOs sångarstämma i Vasa, Finland. Vid kongressen i Västerås tidigare i maj premierades Nils-Erik för sin insats i förbundets ungdomsråd.

Den 31 oktober 1999 anordnade Notdraget, Vettasjärvi, en körträff i sin hemby med Damkören, Kos, Simsalabim, PRO-kören Gällivare, Notdraget samt gästkörer Dolomiterna, Kiruna och Gällivare-Malmbergets Manskör.

År 1999 valdes Ulrika Brännholm, ABF:s Damkör Koskullskulle till ordförande för distriktet. År 2000 upphörde HUM-PRO-kör, ABF:s barnkör och Soutujärvi Sisters men i stället tillfördes distriktet PRO-sånggruppen, Malmberget och byakören Hakkas.

Rosenkören Kalix hade varit vilande sedan 1997 på grund av avsaknad av dirigent, och år 2000 fanns endast körer från Gällivare kommun kvar som medlemmar i distriktet. På årsmötet i mars anordnades Musikkafé med alla körer. Sedan Nils-Erik Wahlund avgått från ABF och Eva-Lena Björkman, Yrtivaara efterträtt honom, övertog hon ledningen av Simsalabim och Byakören och sedermera även platsen i SAS ungdomsråd.

År 2001 ordnades en koristkurs i Malmberget med förbundsdirigenten Pernilla Södergren. I distriktet fanns då 6 körer med 95 medlemmar. Under året insjuknade Ulrika Brännholm, varvid vice ordföranden Elna Isaksson, Vettasjärvi fick tjänstgöra i stället. 2002 valdes K-G Holmqvist som ordförande men han blev också sjuk efter en kort tid varför vid ett fyllnadsval Elna Isaksson åter blev ordförande. Hon har sedan dess varit ledare för distriktet.

I juni 2002 anordnades en koristkurs i Gällivare med anledning av Sångarstämman i Tromsö. Pernilla Södergren var anlitad att öva in förbundssångerna inför stämman, i vilken Simsalabim och Notdraget deltog. Julkonsert ordnades det året i Hakkas kyrka där alla distriktets körer medverkade.

Den 15 februari 2003 genomförde distriktet "Musikens Dag". Förutom medlemsköerna deltog även andra musikgrupper. Lottförsäljning, musikcafé med kaffe och bröd gav en liten inkomst. Simsalabim bytte namn, först till "Nya kören" sedan till Aurora. Ullatti PRO-grupp och barnköerna "Stjärnorna" och "Tjeerna" tillfördes.

Vid sångarstämman i Stockholm samma år deltog ABF:s Damkör, Koskullskulle. Julkonserter hölls i Gällivare kyrka med alla körer, i Ullatti kyrka med "The Alleycats" (tidigare Aurora), "Byakören" och "Ullatti sånggrupp". Elna Isaksson hade tillfört "Trebykören" som leddes av henne. Dessutom tillkom

"Glada Toner" från Hakkas.

Vid årsmötet 2005 deltog Seppo Harju, SAS förbundsstyrelse, som berömde distriktet för dess aktivitet med sina 150 medlemmar. Uppträdde gjorde The Alleycats, Ullatti sånggrupp, Elna och Gerhard. Den 29 maj kom Pernilla Södergren upp och hade röstträning i Ullatti loge och dagen avslutades med musikcafé och konsert. ABF:s Damkör ändrade namn till Koskullskullekören och hade höstupptakt och körträning med Pernilla Södergren uppe på Dundret. Julkonsert med alla körer utom Kos hölls i Hakkas. Kören "Hjärtligt" från Kiruna gick in som medlem 2006.

År 2005 fanns det 6 körer i distriktet Alleycats, Byakören, Koskullskullekören, Glada Toner, Ullatti sånggrupp och Notdraget. 2006 utträdde Byakören (därför att de saknade dirigent) och Alleycats med Eva-Lena Björkman som dirigent och som därmed avgick från SAS ungdomsråd.

Den 1-2 april 2006 hade vi förbundsångsträning med dirigenterna Cecilia Bohlin och Pernilla Södergren samt ledamöterna från AU Seppo Harju, Jan Ström och Magdalena Gemstad. Två av distriktets

Koristkurs med Norrbottendistriktet.

medlemmar deltog i kongressen i Eskilstuna.

Den 3-4 februari 2007 var Pernilla Södergren här igen och tränade oss inför Sångarstämman i Vasa den 17-19 maj, dit 41 sångare från distriktet åkte – 23 från Koskullskullekören och 18 från en nybildad Mixkör, bestående av Glada Toner, Ullatti sånggrupp, Notdraget, Vettasjärvi och med dirigenterna Maria Nilsson-Dahlgren, Koskullskulle och Ivan Wennström från Hakkas. Distriktet har nu 93 medlemmar.

Annelill Weström

Västerbottendistriktet

Västerbotten har tyvärr inte längre några körer som tillhör SAS. Men här kommer en berättelse om 3-körsträffar under SAS-tiden.

Första mötet med SAS var i Malmberget-Gällivare på kongressen i september 1972. Under åren 1984-1989 hade Umeå ABF-kör utbyte med två Skellefte-åköror, Conbriokören och Medleforskören. Förutom att vi tre hade egna körkurser av olika slag på Medlefors folkhögskola hade vi möjlighet att ta del av Svenska Arbetarsångarförbundets kursutbud under dessa år, eftersom vi då hade ett Västerbottendistrikt av SAS. Vi blev även inbjudna till Norrbottens SAS-distrikt som hade ett dussintal körer.

Våra tre körer turades om att stå som körvärd vid årsmötesträffarna. Då hade vi också en gemensam konsert på kvällen och därefter middag/supé med dans.

Första 3-körsträffen hade vi vid årsmötet i Skellefteå Folkets Hus i oktober 1985.

Vi var en storkör på drygt 100 sångare i Nordanåteaterns aula. Körledare för Medleforskören var Lars Lindgren, Thure Viklund var Conbriokörens ledare och vi i Umeå ABF-kör hade Erik Bergqvist sedan två år tillbaka.

Vid årsmötet i oktober 1986 var det vår tur att stå som körvärd här i Umeå. Samma lördag hade Umeå ABF-avdelning sitt 60-årsjubileum. Distriktskörerna var tillsammans 110 sångare som gjorde en "intern-konsert" för ABF-folket på aftonen och en offentlig kvällskonsert på gamla Folkets Hus. Denna gång

hade vi ny körledare – Evan Ericsson som vi fick behålla i 10 fina år.

Tre år senare var det återigen vår kör i Umeå som var värd för årsmötesarrangemanget. 1987 var vi tillbaka i Skellefteå med årsmötesarrangemangen på Medlefors folkhögskola. Då hade Conbriokören Petrus Stenlund som körledare. Nordanåteatern var konsertlokal. Anderstorp aula var konsertlokal i november 1988 när Medleforskören stod som körvärd.

Medleforskören hade som tidigare sin duktige och trivsamma Lage Lindgren som körledare. Årsmötet mitt på dagen och kvällens trevliga samvaro hade vi på folkhögskolan. Våra sångarträffar var mycket trevliga och omtyckta sammankomster. Eftersom det var ovanligt många sångare vid årsmöteskonserterna, var dessa konserter välbesökta och uppskattade. Avståndet Umeå-Skellefteå kändes däremot långt när man skulle sätta sig i bussen och åka hem vid halvtvåtiden på natten. Vi försökte också ordna någon 3-körsträff utöver den vid årsmötet men det var inte så enkelt att hitta lediga helger, eftersom körerna var för sig sedan tidigare hade många egna återkommande åtaganden.

Under de fem år som vi hade dessa körträffar fick vi körsångare uppleva både hur lika och olika vi är som sångare och även få erfarenheter av olika körledare – mycket berikande!

Gurli Johansson

Körlivet i Väst

Göteborgsdistriktet

Wilmar Ring

fanns på Götaplatsen för att hylla att krigets vanvett nu var över.

Det fanns så lite ekonomiska resurser, så gubbarna tog mopeden från Göteborg till Köpenhamn för att träffa våra danska kolleger. Nu tändes gnistan till ett Nordiskt förbund. Mera om SAS bildande kan läsas i en särskild artikel.

Kämparna bakom arbetarsången i Göteborg var Wilmar Ring, Arne Östberg, Alf Andreasson, Bertil Hallin. De samlade sångare till Nordisk Arbetarsångarstämma i Göteborg 1952, till VM i fotboll 1958, till Nordens Dag i Kungälv och till flera resor till de Nordiska ländernas sängarfester.

Till de stora och starka drivkrafterna inom förbundet anslöt sig den yngre brodern Stig Ring. Genom åren har Stig varit dirigent för, tror jag, alla Göteborgsdistriktets körer. Stig var under flera år också distriktsdirigent och förbundsdirigent, han har utbildat korister såväl i små som stora sammanhang. Han var även ledare för distriktets flickkör, Tonetterna. Denna kör startades och leddes av ännu ett stort namn här på vår västkustka sångarhimmel, Stig Lindelöv. Stig var också under 13 år vår distriktsordförande samt styrelseledamot i Nordiska förbundet.

Körerna i Göteborgsdistriktet har fått glädjen att sjunga inför Nordiska Arbetarnas 100 årsjubileum och att tillsammans med 3 000 övriga västsvenska sångare sjunga vid VM- invigningen av fridrottsvärldsmästerskapen på Ullevi.

I många år sjöng körerna vid 1 maj demonstrationsupptakten på Järntorget för att sedan vara med och sjunga tillsammans med den mångtusenhövdade publiken på Götaplatsen dit demonstrationståget förde oss.

Göteborgs Arbetarsångardistrikt bildades före förbundet år 1946. Kriget var slut och tyskarna hade kapitulerat och lämnat Danmark. Då kom det telefon från Göteborgs Arbetarkommun till Wilmar Ring: Kan du få ihop en 100 mannakör för att fira detta. Åttiotusen åhörare

Torsten Åfjord var distriktsordförande i många år. Han ansåg att distriktets sångare borde få tillfälle att förkovra sig. Nu inleddes samarbetet med Ljungkile Folkhögskola med lärare som Torsten Bergman, Anita Svenson, Robin Ling och Margaretha Karlén. Denna koristkurs (som numera får heta körsångarkurs), har med åren svällt alltmer, då också sångare från andra delar av förbundet har blivit uppmärksamma på denna högkvalitativa kurs. Att varje höst få träffas på Ljungkile har blivit ett "måste" för många sångare från stora delar av vårt land.

Lärarskaran har efter hand utökats med bl.a. vår egen förbundsdirigent Pernilla Södergren, och nu senast med Magnus Wassenius. Ambitionen från distriktets sida har varit att hålla ner priset så att sångare får en chans att delta. Pia Nikell, som har efterträtt Torsten Åfjord som distriktsordförande, har som motto är att ingen av ekonomisk skäl ska tvingas till att hålla sig hemma från kursen.

De nuvarande körerna i Göteborgsdistriktet: Allegrokören, Götaverken-Sjuans Manskör, Kaprifolkören och Postkören, lever alla i högönsklig välmåga. Allegro har sedan lite mer än ett år sedan fått en engagerad och proffsig dirigent i Magnus Wassenius.

Götaverken-Sjuan är sedan ett antal år en sammanfatt kör från de nerlagda varvens körer, och utökad med sångare från Arbetsledarkören. Kaprifolkören har sedan årsskiftet på nytt anslutit sig som medlem till distriktet.

Postkören med sin dirigent Pelle Hanssen är ett bevis för att åldern inte spelar någon roll bara man har ett brinnande intresse för sin sak. Detta återspeglar sig i sångarglädjen inom kören.

Lars Ove Svensson

Pia Nikell, Jerker Lejon och Pernilla Södergren, samlade vid koristkurs i Ljungkile.

Körlivet i Öst

Stockholmsdistriktet

Det första initiativet till att Stockholmsdistriktet bildades var att några manskörer – Elektriker-kören, Kommunalarbetarkören och Byggnadsarbetarkören – träffats vid Brantingmonumentet på Norra Bantorget 1 maj 1954 för att sjunga arbetar- och vårsånger. I mitten av november hölls ett konstituerande möte då distriktet bildades.

Det första offentliga framträdandet med en distriktskör var vid en minneshögtid över Hjalmar Branting den 23 februari 1955 - 30 år efter hans död. Den 1 maj 1955 var man tillbaka med sång vid Brantingsmonumentet. Fortfarande i manskörernas egen regi men uppbackat av distriktsstyrelsen.

Detta år utökades distriktet med ytterligare en kör "Postmännens Sångkör". Rolf Lagerström representerade kören som ny styrelseledamot i distriktsstyrelsen. Socialdemokratiska Kvinnodistrikts damkör bildades 1955 men anslöt sig inte till Arbetarsångar-distriktet förrän 1960.

Sven Möller leder distriktskören vid Brantingmonumentet.

1957 höll SAS kongress i Göteborg, Stockholmsdistriktet deltog för första gången med distriktsrepresentation. Vid denna kongress valdes Ernst Jern, Stockholm till förbundssekreterare. Den 5-6 nov. 1960 genomförde distriktet för första gången en SAS-kongress. Platsen var Järnvägs-Postens hus vid Vintervägen.

Vid årsmötet 1964 invaldes för första gången en representant från kvinnokören – Eivor Svedberg

– (senare gift Pettersson) in i distriktsstyrelsen.

1972 var det stora sångåret. NASOM-stämman, som detta år arrangerades av Stockholmsdistriktet, genomfördes på ett mycket bra sätt och samarbetet mellan de nordiska förbunden och distriktet fungerade utmärkt. Med 6 000 deltagare från de nordiska länderna var det ett enormt arbete. Statsminister Olof Palme höll invigningstalet, ett mycket uppskattat inslag.

1978 stod Stockholmsdistriktet för första gången som värd för förbundsrådet. På årsmötet nyvaldes Evert Pettersson till ordförande. Tre nya körer hade anslutit sig, nämligen Konsumkören, Bysiskören och Huddinge ABF-kör.

Vid sångarstämman i Luleå 1979 representerade Kommunalkören och Renékören Stockholmsdistriktet med den äran. Vid årsmötet efterträdde Sten Nyström Evert Pettersson som ordförande. 1982 representerades distriktet vid förbundsrådet i Ljungkile. I september hölls distriktskonsert med bl.a. de nya körerna Stockholms Folkkör och Vällingby Sång och Visa.

1984 var det dags för distriktet att organisera förbundets kongress. Den hölls i ABF-förbundets lokaler, Torsgatan 10. Distriktet deltog i Arbetarsång -84 i Uddevalla med 200 sångare. 1987 genomfördes "Arbetarsång -87" med deltagande av ca 1 400 personer. Gäster från de nordiska broderförbunden samt Österrike deltog. Körverket "Hör en sång - Se din hand" uppfördes i Stockholms Konserthus av distriktets samtliga körer tillsammans med sångare från Sörmlands- och Västmanlandsdistrikten.

Vid årsmötet 1988 övertog Härje Nyhlén ordförandeskapet efter Thore Forslund. En ny kör – Huddinge Pensionärskör hade anslutit sig, och medlemsantalet var nu uppe i 563 medlemmar. 1989 deltog Handelskören i IDOCOs sångarstämman i Dortmund, Tyskland och Konsumkören besökte Wuppertahl, också Tyskland.

1991 var det ABF Stockholm som ordnade körfestival, där 6 av distriktets körer deltog. Huddinge Pensionärskör höll en 25-års jubileumskonsert i ABF-lokalen, Huddinge. En ny kör tillkom: Cantella, vilken blev Kommunals damkör. Originellt nog tillkom kören av "misstag" eftersom Kommunalarbetarkören hade annonserat efter manliga sångare – och inte

Förbundskören konserterar i Stockholms Konserthus vid förbundets 40-årsjubileum.

en enda manlig intressent hade anmält sig – men ett stort antal damer!! 1993 firade Byggnadsarbetarkören 60-årsjubileum med konsert i Årsta Folkets hus. Byskören har upphört, men delvis återuppstått i en ny konstellation under namnet "Extra Salt".

Kommunalarbetarkören, som på 90-talet bytte namn till Strömkarlarna, gjorde flera sångaresor under 1980- och 90-talen, förstärkta med sångare från Grafiska kören och Byggnadsarbetarkören, till Rumänien, Ungern, Tjeckoslovakien och Irland för att inte nämna de baltiska länderna.

1995 framförde Vällingby Sång och Visa en bejublad föreställning av "Marknadsafton" i Spånga Fokets hus. IABFs Körfestival deltog bl.a. ABF-kören Så Nära, Konsumkören "Gästabudet", Strömkarlarna och Grafiska kören. 1997 var det NASOM-stämman i Uddevalla. Stockholmsdistriktet var i samband med detta värd för dels en kör från New York "New York City Labour Chorus" och även för en kör från Kroatien "Ivan PLZ Zajc". Konsert hölls förutom i Uddevalla, även i Rålambshovsparken, Stockholm.

Vid årsmötet 1999 avgick Härje Nyhlén som ordförande och efterträddes av Henry Wilhelmsson. Så Nära, Konsumkören Gästabudet och Vällingby Sång och Visa deltog i IDOCO-stämman i Aalborg,

Danmark år 2000. Samma år den 25 oktober 25-årsjubilerade Vällingby Sång och Visa med att passande nog sjunga 25 sånger.

Vid årsmötet 2001 avgick Henry Wilhelmsson som ordförande och efterträddes av Marie-Anne Sjögren.

År 2002 reste de flesta av distriktets körer till Tromsö och deltog i "Ton i Norden". 2003 var distriktet arrangör för Sångarstämman "Arbetarsång 2002" med sångartåg från Kungsträdgården till Raoul Wallenbergs torg och sedan konsert i gamla Musikaliska Akademiens stora sal, Nybrogatan 11. Konserter i kyrkor, äldreboenden och på gator och torg stod på programmet, med körer från hela landet.

Distriktets körer är flitiga med att framträda i kyrkor och äldreboenden m.m. och när olika föreningar firar Valborg. Mansköerna Grafiska kören, Byggnadsarbetarkören och Strömkarlarna repeterar och framträder numera tillsammans med Bengt Bergius som dirigent. Sedan flera år sjunger de och den blandade distriktskören på Norra Bantorget på 1 maj. 2006 fyllde Grafiska kören som en av landets allra äldsta körer 160 år och firade detta tillsammans med de betydligt yngre Strömkarlarna (85 år).

Henry Wilhelmsson

Sörmlandsdistriktet

Vid ett informationsmöte i Eskilstuna i mars 1978 bildades förbundets 7:e sångardistrikt. Det var ABF-distriktet Södermanland och ABF-kören Eskilstunas som hade ordnat mötet. Det kom ca 25 deltagare från nio körer, och också förbundsordföranden Rolf Dahlberg deltog. Även köerna i Västmanland ville de tillhöra det nya distriktet. Det beslutades att det nya distriktet skulle heta Sörmland-Västmanlands Arbetarsångardistrikt.

I styrelsen ingick som ordförande Elvy Zetterling, Eskilstuna och som övriga ledamöter Vivi-Ann Lindgren, Västerås, Gösta Werner, Eskilstuna, Lennart Larsson, Nyköping och Sven Svensson, Eskilstuna. Till dirigenter utsågs: Börje Perrault, Eskilstuna, Ingegerd Kempainen, Västerås, Lars Nyberg, Hallstahammar och Åke Zetterberg, Flen.

År 1985 bestod Sörmland-Västmanlands Arbetarsångardistrikt av elva körer, varav fem från Sörmland. Samma år beslutade man att dela distriktet i Sörmlands Arbetarsångardistrikt och Västmanlands Arbetarsångardistrikt. Man enades dock om att fortsätta träffas en gång per år och hålla konsert med efterföljande kamratfest tillsammans. Det skulle vara vartannat år i Sörmland och Västmanland. Än i dag tillhör distriktsträffen en av årets höjdpunkter.

Körerna i Sörmlandsdistriktet har under alla år haft en livlig verksamhet och deltagit i de flesta sångarstämmor, både svenska, nordiska och IDOCO. 1991 hölls IDOCO-stämman i Eskilstuna med ABF-kören Eskilstuna som värd. 2006 höll Svenska Ar-

betarsångarförbundets för andra gången kongress i Eskilstuna med ABF:s Kvinnokulturgrupp Utan Gränser som värd.

År 2006 arrangerades ABF:s Kulturarrangemang "Ordet fritt" i Eskilstuna. SAS stod för en av aktiviteterna "Alla kan sjunga", vilken Verna Gradin, Tord Malmberg och Pernilla Södergren ansvarade för. Körsångare från distriktet medverkade.

Sörmlandsdistriktet

medverkade 1987 i Stockholm i körverket "Hör en sång – Se din hand" som framfördes i Konserthuset Stockholm med Ralph Nordlander som dirigent och även senare samma år i Konserthallen i Eskilstuna med Börje Perrault som dirigent. År 1988 vid "Ton i Norden" i Odense, Danmark framfördes en förkortad version av körverket med Ralph Nordlander som dirigent.

Det har varit ett givande samarbetet mellan körer i Sörmlandsdistriktet. ABF:s Kvinnokulturgrupp Utan Gränser Eskilstuna och ABF-kören Strängnäs har t.ex. haft konserter tillsammans både i hemkommunerna och vid SAS sångarstämma i Sandviken. Av körframträdanden kan också nämnas att ABF-kören Eskilstuna var utsedd av SAS att framföra "Arbete

Verna Gradin

och rosor" och "Arbete och människovärde", dikter av Stig Sjödin och tonsatta av Ulf Österling, på SAS sångarstämma i Uddevalla. ABF:s Kvinnokulturgrupp Utan Gränser Eskilstuna har framfört "Kvin-noliv" och "Miljöprogram".

Sörmlandsdistriktet har satsat på att hålla en till två kurser per år. Styrelsen har ansett det viktigt att utbilda medlemmarna i allt som rör körsång och styrelsearbete. Kurserna har alltid samlat många deltagare. I Eskilstuna och Katrineholm har det före sångarstämmor hållits kurser som vänt sig till alla körer inom SAS.

Sörmlands Arbetarsångardistrikt har under åren

haft följande ordförande: 1983-1993 Elvy Granquist Hiort, 1993-1994 Lill Holmström, 1994-2007 Iris Blomkvist, 2007- Inger Andersson. Elvy Granquist Hiort och Iris Blomkvist har suttit i SAS au och Verna Gradin sitter där nu.

Dirigenter under åren har varit: Börje Perrault, Verna Gradin, Solbritt Bladh, Peder Larsson.

Börje Perrault och Verna Gradin har även varit förbundsdirigenter i SAS. År 2007 har Sörmlands Arbetarsångardistrikt följande körer anslutna: ABF-kören Tonsmidarna, Eskilstuna, ABF:s Kvinno-kulturgrupp Utan Gränser, Eskilstuna – Lindarnas kör, Katrineholm.

Iris Blomkvist

Västmanlandsdistriktet

I oktober 1984 blev Västmanland ett eget arbetarsångardistrikt efter att tidigare ha varit sammanslaget med Sörmlands arbetarsångardistrikt. Den första körstämman hölls i Hallstahammar 1985, gemensamt för alla körer. Distriktet bestod då av sex körer, Hallstahammar ABF-kör, TonMix Arboga, Finska föreningskören i Hallstahammar, Amica-kören, SjungOle, Folkkören.

Alla sex körer medverkade i förbundets stora sångspel "Hör en sång, se din hand". I slutet av 1987 blev även ABF-kören Stämning en del av Västmanlands arbetarsångardistrikt. Den 2 juni 1988 medverkade distriktets alla körer i en konsert på

Strömsholmslott, och vid SAP-kongressen i Heby 1989 deltog också alla distriktets körer.

Den 1 augusti 1990 hade Broderskapsrörelsen kongress och då gav distriktets körer konsert i Västerås Domkyrka.

Under alla år har det även hållits en hel del kurser som alla körer var inbjudna att delta i. Tyvärr har under årens lopp flera körer ramlat ifrån. Nuvarande körer i distriktet är ABF-kören i Hallstahammar och ABF-kören Stämning. Under åren har vi behållit samarbetet med Sörmlandsdistriktet, bl.a. genom en gemensam konsert en gång om året.

Jan Ström

Körlivet i Syd

Skånedistriktet

Andra världskriget var äntligen över. På Öresunds-varvet i Landskrona gick snickaren Gösta Neander, elektrikern Gösta Pettersson och plåtslagaren Gottfrid Olsson omkring och diskuterade om man skulle ta och starta en kör på varvet. Och den 15 maj 1946 bildades *Öresundsvarvets Manskör*.

Redan samma år – den 12 oktober – anlätades kören för att förhöja den högtidliga stämningen som rådde vid varje dop och sjösättning. 25 sångare ställde upp och framförde "Sveriges flagga" och "Nar Fjordene Blaaner". Svensk talfilm filmade sjösättningen. Klädseln var arbetskläder, för såväl arbetare som tjänstemän.

Kören deltog sedan vid drygt 80 fartygsdop och sjösättningar fram till år 1982 då varvet lades ner. Glädjen för sången samt det goda kamratskapet gjorde att kören, trots varvsnedläggningen, levde vidare.

Kören har under sina 60 år haft sju dirigenter och körledare. Den senaste i raden är nuvarande Berndt Nordberg. Körens övningslokaler har skiftat under

årens lopp men fortfarande – efter 60 år – träffas vi och övar – varje måndag – då som nu.

Kören har även stått som värd vid Svenska Arbetarsångarförbundets kongress år 1978 och vid förbundets Sångarstämma 1996, då kören firade sitt 50-årsjubileum. Landskrona invaderades då av nästan 500 sångare från Sverige och några från våra nordiska grannländer.

I dag består kören av 16 aktiva sångare. Det är inte längre aktuellt med någon sång vid fartygsdop men trots detta är kören fortfarande aktiv med ett 15-tal framträdanden varje år. Vi hörs i samband med Valborgsmässofirandet, Första Maj, vid Nationaldagsfirandet, vid invigningen av seglingssäsongen i Borstahuset och vid Julskyltningen. För övrigt är vi ute och sjunger på äldreboenden och i kyrkor. Ibland kan man träffa oss på en fest, där vi underhåller med allsång, snapsvisor och en och annan Bellman eller Taube.

Kören *Aquarello* bildades 1966 som Landskrona kammarkör under ledning av Kjell Eriksson.

Nuvarande namnet fick kören när Berndt Nordberg tillträdde som körledare 2000, kören fick en mer blandad repertoar. Det är en blandad kör som anlitas av kommun, företag och föreningar för underhållning i olika sammanhang. Kören framträder bl.a. på Landskronadagen, vid Valborgsfirande på Örenäs, Kulturnatten och Julskyltningsöndagen. Öresundsvarvets manskör medverkar också vid en del av framträdandena. Konserter ges också med en vänortskör från Glostrup i Danmark och en manskör från Fredriksstad i Norge

Trellekörens 60-åriga tillvaro är kännetecken på att sången varit en livskraftig hobby i Trelleborg. Trellekören – tidigare Trelleborgs Damkör – har haft som körledare flera unga entusiastiska och välutbildade dirigenter som givit kören nya intryck och inlärnings-sätt – vilket fått medlemmarna att lättare förstå och tillgodogöra sig sångarutbildningen. Medlemsantalet har stadigt varit mellan 15 – 25 personer i varierande åldrar.

Årliga framträdanden på äldreboenden, i kyrkor och loger, vid bröllop samt för föreningar, är sporrande för oss alla. Kören strålar av spontanitet och ett av träningspassen tillbringades i en buss med en vilopaus hos Loket Olsson i Göteborg – "Bingo"! Hemresan blev en verklig nattmangling där även chaufförens stämma hördes genom högtalarna. Vår gemenskap och iver för sången ger hopp för framtiden.

Malmö Arbetersångkör bildades 1949 som manskör men ombildades till blandad kör hösten därpå med Thure Rosvall och N. Bengtsson som initiativtagare. De var bägge med i förberedelsearbetet för att bilda Svenska Arbetarsångarförbundet. Rosvall var förbundets förste ordförande. Se särskild artikel om detta!

Rosvall och Bengtsson var också med om att bilda Skånedistriktet. Medlemmar i kören hade uppdrag inte bara i förbundet och distriktet utan också i Nordiska arbetarsångarförbundet och i IDOCO.

Kören har deltagit i de flesta av de nordiska och svenska sångarstämmorna. Kören har också gjort många framgångsrika framträdanden i bl. a. Bern och Salzburg 1971 och 1973 och även gjort sångaresor i Öststaterna, Sovjetunionen och USA (1981). Många resor har gjorts till Tyskland och Danmark där man träffat andra sångare.

Kören har firat både 40 och 50 årsjubileum och fortsätter att sjunga med samma glädje som tidigare trots att antalet sångare har minskat. Körens förste dirigent var Hildur Jönsson, som efterträddes av Kjell Johansson fram till 2003. Nu leds kören av Johanna Erlingsson, en mycket duktig och aktiv tjej.

Arne Lind Kirsten Andersson
Eivor Tarler Lisbeth Malmström

Trellekörens glada tjejer poserar.

Från hästtjej till körledare

– Röstens speglar hur du mår, den har med hela jaget att göra. En kördirigent jobbar med människor och deras jag.

Det säger Pernilla Södergren, en av Svenska Arbetarsångarförbundets tre förbundsdirigenter. Ögonen lyser när hon berättar om hur det är att leda en kör. Med sina 44 år växte hon upp med Wiehe snarare än Arbetets Söner men hon känner sig väl hemmastadd i förbundet.

Pernilla Södergren

Pernilla Södergren pustar lite, hon har just avslutat en helkurs i förbundets regi där hon entusiasmerat hundratalet sångare.

– Körsångarna går hem upplivade och pigga medan jag är helt slut. Man bränner mycket kraft och ger av sig själv, säger hon.

Hon är körpedagog till yrket också och fastän blyg till sin person är hon trygg i rollen som körledare.

Pernilla är skånska, född i Kävlinge och uppvuxen i Lund. Musikintresse fanns i familjen och både Pernilla och hennes två bröder har bra musiköra. –Mamma spelade gitarr och sjöng när jag var liten och hon sjunger fortfarande i Skånepolisernas kör – som jag numera leder.

Själv sjöng Pernilla hela uppväxten, bland annat i Domkyrkans flickkör. Men några sängerskedrömmar hade hon inte. Hon var en riktig hästtjej och gick lantbruksgymnasiet. Sen jobbade hon bland annat med grisar och hästar.

– Jag var hattig och visste inte var jag skulle lägga krutet. Via en kusin började jag jobba på cirkus och reste runt på somrarna.

Pernilla jobbade i stallen och hon sjöng i föreställningarna. Ett par vintrar jobbade hon på den schweiziska nationalcirkusen.

– Sen kom jag till ett vägsäl. Jag sjöng i poliskören med mamma och valde mellan att bli polis och att satsa på musiken.

Stödd av en entusiasmerande körledare kom hon in på musiklinjen vid Sundsgårdens folkhögskola i Helsingborg. Efter två år där blev det Musikhögskolan i Malmö och utbildning till musiklektare. Ovanpå detta kom fördjupning till sångpedagog och senare också utbildning till körpedagog. Pernilla berättar detta lite häpet – hon har nämligen aldrig gillat teoretiskt pluggande.

Körintresset vaknade när Pernilla gick på Musikhögskolan och hade en handledare som var körledare. När hon behövde en paus från sin kör fick Pernilla hoppa in. Kören heter ABF:s sångargille och var då en blandad kör, numera är det en damkör. –Det här var i mitten av nittioalet och den kören hörde till Svenska Arbetarsångarförbundet, som jag då inte visste något om.

1998 valdes hon till förbundsdirigent för damkörerna. Egentligen har hon hand om ungdomar också – men några ungdomskörer finns inte i förbundet.

Vad gör du som förbundsdirigent?

– Dels håller jag kurser på uppdrag av förbundet, inför stämmor eller för att bara arbeta med rösterna. Jag ganska "insnöad" på detta med vikten av andning och röst.

En central uppgift är att välja ut körens gemensamma repertoar.

– Det svåra är att leta upp musik som alla känner att de kan relatera till. Det ska också passa oavsett vilken nivå kören är på. Det är utmaningen – att de ska säga wow, vilken bra förbundssång, den vill vi sjunga annars också i vår kör. Kören är ju väldigt olika nischade. Det finns de som verkligen månar om arbetarvet och har kampsånger på sin repertoar och det finns de som har en väldigt blandad repertoar.

När du blev förbundsdirigent var förbundet tämligen mansdominerat, hur var det?

– Jo, det var främst äldre män som styrde. Men ungefär när jag började blev det ändring på detta, dels med kvinnlig förbundsordförande, dels att vi blev två kvinnor som förbundsdirigenter. Samtidigt blev det en rejäl förnying. Inte minst det sistnämnda är viktigt, menar hon.

– Det är svårt att rekrytera, i synnerhet till manskören men även till blandade körer och damkörer. Det finns massvis av ungdomar som delar arbetarrörelsens värderingar men de måste lockas med modernare tongångar. Men det allra största problemet är faktiskt att hitta körledare.

Du har lett och leder ännu även andra körer.

Vad tycker du är speciellt med Svenska Arbetarsångarförbundet?

– Det handlar om ett sätt att se på människor och tillvaron. Det är ett förbund med rötter och traditioner långt bak i en tid som inte jag har upplevt. Men kampen mot orättvisor behövs ju även i dag. Själv är jag uppvuxen i ett arbetarhem och känner mig hemma med arbetarrörelsens värderingar.

Hur tar de sig uttryck i förbundet?

– Det handlar mycket om vad man sjunger och texterna är viktiga. Jag tycker det är viktigt med musiken också, toner kan styra och klanger påverka utan några ord. Sen vi lite yngre kom in har repertoaren

förändrats. Jag kan relatera mer till Mikael Wiehe än till Arbetets Söner. Det finns ännu människor som skriver sånger med väldigt starka budskap. Det finns också många sånger som handlar om kärlek och vänskap som också passar väl in i vårt förbund. Vi sjunger Georg Riedel, vi har plockat upp musik från Tältprojektet.

Vad är kicken med att vara dirigent?

– Att få människor engagerade. Målet är att få samspelet att fungera, att få det att låta vackert, att få kören att göra det jag har en vision av. Jag jobbar med att få körsångare att bli medvetna om att ingen är osynlig i en kör. Det går att gömma sig röstligt, man kan nästan stå och mima. Men man syns förbaskat bra. Som dirigent ser man när någon står och drömmer eller pillar med något annat. Det är viktigt vad man ger ut och hur man ser ut. Allt blir bättre i sången ju mer inlevelse man har också i sin kropp. En körledare jobbar med sångarnas hela jag – inte med fingersättning eller blåsteknik. I rösten speglas

hur de mår, där speglas jaget. Som körledare har jag också en central funktion för hur hela kören mår och fungerar.

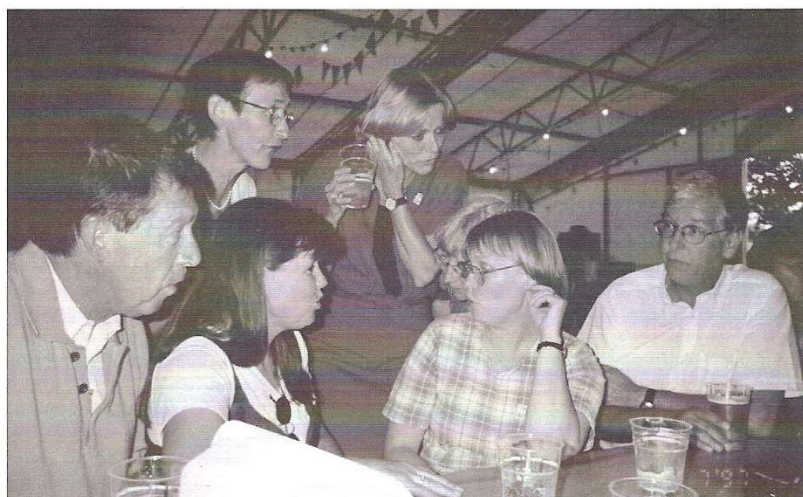
Pernilla har haft flera körer under åren och hon har sjungit och sjunger ännu själv – dock inte i kör. Poliskören har hon ännu kvar och i höstas startade hon en ny kör i Lund, damkören Vox Feminea, som är ansluten till förbundet. Repertoaren är blandad och totalt är de 23 damer.

Pernilla bor i en by utanför Lund med Matthias – som inte är körsångare – och dottern Ellen två och ett halvt – som älskar att sjunga. Hon arbetar på Kulturskolan i Eslöv med barn och ungdomar och har både körer och soloelever. Hon arbetar också med funktionshindrade och musik.

Det finns en sådan enorm kraft i att vara många och sjunga tillsammans, säger hon.

– Det är därför sången varit så viktig i kampen. Den är en urkraft.

Kajsa

*Gunnar Hansson, Pernilla Södergren och Ingela Ludvigsson m fl
sjunger upp sig i Uddevalla 1997.*

Körsången är internationell

När Svenska Arbetarsångarförbundet – SAS – bildades 1947, fanns det också ett stort behov av internationella kontakter efter de nattsvarta kulturår som andra världskriget hade fört med sig.

Efter första världskrigets slut 1918 hade man bildat IDAS (Internationale Der Arbeitersänger).

IDAS högt ställda mål var i "att ge den internationella arbetarklassen en fri människovärdig bana, genom att vårda sången och musiken". Gamla verksamhetsberättelser vittnar om "vackra minnes-, kamp- och skapelserika år för god konst och stor kultur genom sång och musik". IDAS säte var i Tyskland och organisationen upphörde 1933. Hitler blev statschef i Tyskland och hann på kort tid riva ned vad andra hade byggt upp under många strävsamma år.

Arbetarsången var nu totalt förintad i Mellanuropa. Skulle 15 års framgångsrikt IDAS-arbete vara förgäves? Denna fråga ställde sig arbetarsångare i Europa. Ett flitigt körutbyte medförde att många sångarvänner knöt vänskapsband över gränserna efter 1945.

Strax efter kriget återupptog holländaren Krelage kontakterna och inbjöd till ett möte i Amsterdam. Följden blev att IDOCO (Internationale Des Organisations Culturelles Ouvrières) bildades 1946 i Strasbourg. Krelage blev dess förste president. Ca 10 länder är i dag anslutna till IDOCO, däribland Sverige.

Samtidigt som SAS bildades också NASOM (Nordiska Arbetarsångar- och Musikerförbundet) år 1947. Initiativet till bildandet av det nordiska förbundet, togs från danskt håll, genom att man inbjöd till en arbetarsångarstämma i Köpenhamn 1946. (Den rörliga bilden på SAS hemsida är från just denna stämma). Sångarstämman hade samlat ca 7 000 deltagare.

Bakom bildandet av NASOM låg en längtan efter att träffas över nationsgränserna och till ett utbyte mellan körer och orkestrar. Man började också

utväxla repertoarer mellan de nordiska förbunden. Som exempel från senare tid kan nämnas det stora kör- och musikverket "En Droppe I Havet" av Anders Dejke och Heikki Valpola, ett verk som skrevs till vårt förbunds 50-årsjubileum 1997 på temat "Hav och miljö".

Nordiska sångarstämmor har nu genomförts regelbundet med 5 års mellanrum alltsedan 1952 i Göteborg i Sverige och nu senast 2007 i Vasa i Finland. Förutom våra nordiska körer och orkestrar har det också varit ett rikligt internationellt inslag med körer från andra länder. I jubileumsstämman i Uddevalla 1997 deltog exempelvis körer från USA, Kroatien och Estland. Vid NASOM-stämmor i Finland har baltiska körer deltagit regelbundet. Vid den Nordiska stämman 1972 i Stockholm deltog ca 5 500 sångare och musiker. Vid denna stämma invigningstalade Olof Palme. IDOCO stämmor har också hållits regelbundet genom åren. En sådan stämma hölls 1978 i Malmö och en annan 1991 i Eskilstuna. Vid den senare stämman invigningstalade vår dåvarande utrikesminister Sten Andersson.

Körer från SAS har medverkat i alla stämmor som arrangerats av IDOCO ute i Europa.

Utöver de internationella stämmorna har våra körer rest och konserterat flitigt utomlands, vilket medfört stort utbyte även på enskild körnivå. Som exempel kan nämnas att Byggnadsarbetarkören, som jag själv tillhör, rest i många EU-länder och även i Sovjetunionen, Israel, USA, Kanada och i Mexico. Kören var för övrigt den första kör som sjöng i FN-huset i New York 1972.

Tord Malmberg övar med svenska förbundskören vid Nasom-stämman på Island 1992.

De "svenske" på marsch genom ett regnigt och kyligt Vasa vid Ton i Norden stämman 2007.

När en ny kulturproposition skulle skrivas fick ax – amatörkulturens samrådsgrupp – tillfälle att yttra sig över betänkandet SOU 1995:84. Jag fick i uppdrag att skriva ett yttrande över "kulturen i internationell belysning". Denna skrivning presenterades också i propositionen: "Internationellt utbyte är även viktigt för att öka meningen med amatörernas arbete och stimulera till konstnärlig medvetenhet och profilering. Det finns många exempel på detta. Nordiska projekt som genomförts via SAMNAM har haft goda resultat och lett till att enskilda orkestrar och körer skapat samarbetsformer".

Internationellt kulturellt arbete kan också lägga grund för andra former av politisk och ekonomisk samverkan. Ett exempel på detta är det arbete som bedrevs av SAS med projekt och körfestival på temat "Hav och miljö".

Perspektivet vidgas i dag från i första hand Norden till hela Europa. På musikområdet arbetar på denna nivå bl.a. organisationer som Europa Cantat. Den första stora Nordisk-Baltiska körfestivalen med ca 6 000 deltagare genomfördes i Riga i juli 1995.

Under fyra dygn pågick konserter och seminarier på ytterligare sju platser i Lettland.

Vid sångfestivalen Ton i Norden i Vasa i Finland 2007 deltog ca 2 400 sångare från 100 körer i åtta länder. Här var också IDOCO medarrangör.

Flertalet av de nationella organisationerna inom amatörkulturen är medlemmar i nordiska och internationella samarbetsorgan/överbyggnader. Samverkansorgan för internationellt utbyte och kontaktsamhet har bildats på flera amatörkulturområden. Dessa samarbetsorgan har en viktig roll för att skapa kontakter, stimulera och underlätta tillkomsten av festivaler, förmedla kunskaper om bidrag m.m. Jag vill också påpeka den stora betydelse SAS engagemang i övergripande organisationer som ax och SAMNAM haft för att utveckla vårt internationella kontaktsarbete och därmed också stärka vår ställning på denna nivå.

SAS har innehaft ordförandeposten i NASOM två gånger, nämligen Enar Hansson 1977 - 1986, och Rolf Dahlberg 1986 - 1998. Rolf Dahlberg innehade också ordförandeposten i SAMNAM 1994 - 1998.

Rolf Dahlberg

SAMKLANG – I HARMONI MED KÖREN

Det första numret av Svenska Arbetarsångarförbundets medlemsblad kom ut 1958. Efter en pristävling fick bladet namnet Samklang. Vinnaren Edvin Westerlund från Göteborg lovades av redaktören en gås i pris!

Ett forum för förbundet – och för körerna

Samklang har alltid varit ett forum för körsångarna i förbundet. Under årens lopp har det blivit många roliga och intressanta inblickar i våra körers och sångares slit vid noterna och vid belöningarna i form av lyckade konserter och musikaliska upplevelser på sängarstämningar och kurser. Efter att ha tittat igenom en försvarlig hög med tidigare års Samklang slås man av hur mycket som körer, distrikt och förbund faktiskt har utfört under åren.

Trots att vi är ett förbund med något stagnerande och till och med, ibland, sviktande medlemsantal, är aktiviteten på topp. Det övas, sjungs och gås på kurs så det står härliga till. En uppgift för redaktören är att fånga upp all denna aktivitet och rapportera om den i vårt medlemsorgan. En uppgift som inte alltid är den lättaste. Redaktören är till stor del beroende av att medlemmarna bidrar med reportage och texter.

Ansiktslyftning

Från att ha varit ett vanligt vikt vitt A4 papper har vi genom åren gradvis snyggt till Samklang. Ett inlägg vid kongressen 1998 i Västerås var att tidningen behövde, som talaren uttryckte det, hottas till.

Det nuvarande formatet A5 är ju behändigt att arbeta med och trevligt att läsa men lämnar inte så mycket utrymme för het design. Man vill ju få med så mycket som möjligt och inte betala för en massa luft. (Det är ju också en prisfråga). Luftigare layout är snyggare men kostar eftersom det blir fler sidor.

Nå, senaste nytt, efter 2006 års kongress är ett omslag i färg, vilket har förhöjt tidningens utseende betydligt. Det lockar förhoppningsvis till än mer läsning!

Nästa steg blir att tidningens innersidor får en tydligare stringens så att läsarna känner igen sig med vissa återkommande rubriker. Redaktören hoppas på fortsatt flitigt insändande av material och mycken förbundsinformation. Då får vi en tidning som är intressant att läsa för våra medlemmar.

Dessa har skött Samklang under åren. Den förste att inneha redaktörsposten var Karl Hartman, Malmö. Ansvarig utgivare var Willmar Ring, Göteborg. Dessa bägge hade ansvaret för Samklang fram till 1965. Sedan tog Josef Lindell över bägge ansvarsområdena under ett år men fick senare hjälp av Lennart Gustavsson, Stockholm, på redaktörsposten.

Lennart jobbade på som redaktör ända till 1983, då Rolf Dahlberg tog över redaktörskapet. Rolf blev ansvarig utgivare redan 1975 och hade under några

år, fram till 1990, båda posterna.

1990 blev Elvy Granquist-Hiort, Eskilstuna, redaktör och Fredrik Schwartz som ny förbundsordförande ansvarig utgivare. 1992 steg Rolf Dahlberg in på scenen igen och var både redaktör och ansvarig utgivare fram till 1994, då undertecknad Marie Rundqvist-Grahn tog över redaktörskapet. 1998 blev Henry Wilhelmsson ny ansvarig utgivare, ett ansvarsområde som förbundets nuvarande ordförande, Lars Grönwall tog över 2006.

Det ska tilläggas att distributionen av Samklang till alla körer med olika antal medlemmar och till enskilda medlemmar och andra intressenter innebär mycket jobb som av kostnadsskäl får skötas av frivilliga krafter inom förbundet. På senare år är det förbundets vice ordförande Henry Wilhelmsson som dragit ett stort lass med detta.

Marie Rundqvist Grahn

1:a sidan på Samklang nr 2 år 2007.

Förbundets körer 2007

Kör	Kontaktperson	Dirigent
Norrbottnens Distrikt		
1. Glada Toner/Hakkas	Ivan Wennström Kalixvägen 54 980 41 Hakkas	Ivan Wennström tel. 0975-103 12
2. ABF:s Damkör/Koskullskulle	Annelill Weström Barongatan 17 983 33 Malmberget tel. 0970-209 62	Maria Nilsson-Dahlgren Kullegatan 140 983 41 Koskullskulle tel. 0970-301 50
3. Ullatti Sånggrupp/Ullatti	Gerhard Nilsson Björkvägen 1 980 42 Ullatti	Gerhard Nilsson tel. 0975-301 26
4. Notdraget/Vettasjärvi	Elna Isaksson Bygdevägen 9 980 45 Vettasjärvi mor.elna@home.se tel. 0975-600 18 mob. 070-2889545	Elna Isaksson
5. MIX-Kören	Elna Isaksson	Elna Isaksson
6. Byakören/Hakkas	Inga-Lis Wäryrynen Kalixvägen 101 980 41 Hakkas	Inga-Lis Wäryrynen
Västmanlands Distrikt		
7. ABF-kören Stämning	Jan Ström Spikverksgatan 91 724 79 Västerås tel.021-38 00 62 mob. 070-549 79 95 jannes11@spray.se	Håkan Fernqvist Torpvägen 7 723 41 Västerås Tel. 021-12 21 98
8. ABF-kören/Hallstahammar	Inga-Britt Helgesson Ängsvägen 17 734 31 Hallstahammar tel. 0220-142 96	Lars Nyberg Usterstavägen 16 734 40 Hallstahammar tel. 0220-139 87
Sörmlands Distrikt		
9. ABF-kören Tonsmidarna	Börje Perrault Timmermansvägen 11D 632 23 Eskilstuna	Börje Perrault
10. ABF:s Kvinnokulturgrupp Utan Gränser	Malin Granlund Måstavägen 17 C 633 48 Eskilstuna tel. 016-35 46 11 mob 070-750 85 35 malin.granlund2@bredband.net	Verna Gradin Jäder Horsåker 635 05 Eskilstuna tel. 016-13 30 77 verna.gradin@swipnet.se

Kör	Kontaktperson	Dirigent
11. Lindarnas Kör/Katrineholm	Gunnel Eklund Ölandsgatan 4 641 37 Katrineholm tel. 0150-195 28 mob 070 292 50 15 eklundgunnel@hotmail.com	Peder Larsson Flintbacken 17 641 96 Katrineholm tel. 0150-260 17
Stockholms Distrikt		
12. Vällingby Sång och Visa	Solweig Bergman Barnhemsvägen 28 165 76 Hässelby tel. 08-89 10 68 solwig.fr@telia.com	Tord Malmberg Hedebyvägen 37 168 53 Bromma tel. 08-28 84 42 tord.malmberg@telia.com
13. Konsumkören Gästabudet	Göran Forsgren Reimersholmsgatan 6 2 tr 117 40 Stockholm tel. 08-604 23 86 mob. 070-703 56 40 goran.forsgren@comhem.se	Tord Malmberg
14. Huddinge Pensionärskör	Barbro Nylander Bjursåtragatan 120 124 64 Bandhagen tel. 08-99 55 87 mob 073-203 59 70 barbronyl@hotmail.com	Tord Malmberg
15. Telluskören	Astri Wennerberg Nortullsgatan 12 M,1 tr läg 133 113 27 Stockholm	Tord Malmberg
16 Strömkarlarna	Lars Grönwall S:t Eriksgratan 57 112 34 Stockholm tel. 08-654 19 99 mob.070-542 70 92 larsgronwall@gmail.com	Bengt Bergius Värmdövägen 722 132 35 Saltsjö-Boo bengt.bergius@yahoo.se
17. Grafiska Kören	Sture Björling Klackvägen 37 126 34 Hägersten tel. 08-19 91 61	Bengt Bergius
18. Byggnadsarbetarkören	Henry Wilhelmsson Karusellvägen 37 126 31 Hägersten tel. 08-19 53 39 mob 070-551 36 93 henry.wilhelmsson@comhem.se	Bengt Bergius
19. Damkören Sånåra	Irène Lundholm Krukmakargatan 32 118 51 Stockholm tel. 08-668 14 16 i.lundholm@telia.com	Cecilia Bolin Sigurd Rings gata 5 126 51 Hägersten tel. 08-19 28 29 mob 070-595 98 96 cecilia.bolin@telia.com

Kör	Kontaktperson	Dirigent
20. Extra Salt	Eva Eng Lostigen 34 170 75 Solna tel. 08-85 15 48	Robert Robertsson Wollmar Yxkullsgata 39 118 50 Stockholm tel 08-668 86 53 robert.robertsson@telia.com
21. Handelskören	Marie-Anne Sjögren Sjödalsbacken 1 141 61 Huddinge tel. 08-711 70 99 mob 073-577 00 82 marianne.sjogren@comhem.se	Silvia Luca Svartensgatan 7 116 20 Stockkholm tel.08-642 66 17 mob 070-495 05 35 diona_silvia@hotmail.com
22. Unga Örnar Kulturtorget	Jonny Sellmar Bjällervägen 17 129 46 Hägersten tel 08-88 25 22 johnny.sellmar@ungaornar.se	Jonny Sellmar
Skånedistriktet 23. Malmö Arbetaresångkör	Arne Malmström Hyllie Kyrkovägen 75 216 17 Malmö tel. 040-15 35 48	Johanna Erlingsson Norra Grängesbergsgatan 35 A 214 48 Malmö tel. 040-96 36 28 mob 070-284 34 79
24.ABF:s Sångargille i Lund	Eva Långström-Einarsson Bergströmsvägen 4 245 61 Staffanstorp tel. 046-14 96 23 eva_langstrom_einarsson@hotmail.com	Berndt Norberg
25. Trellekören	Mariennett Kamph Pudelvägen 10 231 92 Trelleborg tel 0410-231 74	Caroline Nilsson Dalslandsgatan 2 B 214 30 Malmö tel. 040-93 16 55
26. Öresundsvärkets Manskör	Arne Lind Vengatan 34 F 261 39 Landskrona tel. 0418-62 02 69 arne.lind@bredband.net	Berndt Norberg Trettonvägen 10 260 13 S:t Ibb mob 070-342 37 38 berndt.nordberg@mila.landskrona.se
27. Kammarkören Aqvarello	Mari-Anne Jönsson Koriandergatan 58 261 61 Landskrona tel. 0418-241 12	Berndt Norberg
Göteborgsdistriktet 28. Postkören	Pia Nikell Diamantvägen 51 437 32 Lindome tel 031-99 57 84 mob 070-540 67 84 pia.nikell@wallenstam.se	Per Hansen Mäster Johansgatan 16 416 67 Göteborg tel. 031- 40 66 86

Kör	Kontaktperson	Dirigent
29. Sångkören Allegro	Lars-Ove Svensson Iseråsvägen 8 439 34 Onsala 0300-622 85 mob 070-622 85 58	Magnus Wassenius Smedjebacken 2 449 50 Alafors
30. Sångkören G7	Ove Andersson Eketrågatan 7 417 12 Göteborg	Lars-Ove Svensson
31. Kaprifolkören/ Uddevalla	Nils Backstad Ålvångsvägen 3 459 30 Ljungskile tel. 0522-297 04 mob 0730-54 46 61	Yan Gregner Vindfällegatan 23 lgh 47 451 73 Uddevalla tel 0522-339 05 arryan@tele2.se
Övriga körer		
32. Vox Feminea/Lund	Birgitta Wickenberg Gilleskroken 34 226 47 Lund tel. 046-12 03 04 birgittawickenberg@telia.com	Pernilla Södergren Fjellie Laxmansväg 5 231 97 Bjarred tel.046-39 78 63 pernilla.sodergren@spray.se
33. ABF-kören Kvinnten/ Nässjö	Maj Eriksson Långgtan 16 571 33 Nässjö tel 0380-187 47	Margaretha Forsén Samhällsvägen 2 571 75 Fredriksdal tel.0380-262 81 maggan.forsen@citynet nassjo.se
34. Vred Fred	Lena Amb Linrepevägen 6 2 tr 756 48 Uppsala lenaamb@hotmail.com	Lena Amb

De här uppräknade körerna är de som är aktiva när SAS firar 60 års jubileum.
Det finns dessutom ett antal körer inom förbundet som på grund av brist på dirigent
eller av annan anledning inte har någon verksamhet i år utan är vilande.

Förbundsdirigenter i SAS:

Blandade kören: Cecilia Bolin, Stockholm.

Kvinnokören: Pernilla Södergren, Lund.

Manskören: Bengt Bergius, Stockholm.

Ungdomskören: Lena Amb, Uppsala.

Aktuella uppgifter om förbundets aktiviteter och övrig verksamhet,
finns på Svenska Arbetarsångarförbundets hemsida www.arbetarsang.se.
Förbundets tidning SAMKLING kommer ut med 4 nr per år och kan beställas
på adress Svenska Arbetarsångarförbundet, Box 6037, 129 06 Hägersten.

Program och pamfletter

Körkoncert

Umeå ABF - kör
Combrion - kören
Medelfors kören

Lördagen den 12:e nov. kl. 18.00
Anderstorpsskolans aula

Arr. Västerbottens arbetsångarsförbund
ABF

Välkomna!

Kom med
och sjung!

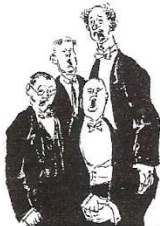
70år

KONSERT
med
fem sängkören i
Strindbergssalen
1991-11-23 kl. 15.00

Program

Vill du
sjunga i manskör?

Byggnadsarbetarkören,
Grafiska kören och Strömkarlarna

Örenska Arbetsångarsförbundet

Oavsett om vi sjunger i duschen,
tillsammans med vännerna,
på festen eller i kören, är en sak säker:
Vi mår bra av det!
Så om Du inte redan sjunger i en kör - gå med!
Eller börja i en till!

En bildkavalkad från Ton i Norden i Vasa 2007

Svenska förbundsstandaret i sångartåget

*Nordiskt samarbete –
Danmarks förb.-ordf. Yrsa Mortensen
ger Rolf Dahlberg skön massage.*

Glada manskörssångare från Stockholmsdistriktet.

*Sånggruppen Vred Fred med dess ledare
Lena Amb, som erövrade en bronsmedalj
i "Bedömningssången" i Vasa.*

Nasom - Nordiska Arbetarsångar- och Musikerförbundet

NASOMs styrelse 2003 - 2007. Fr. v. Henry Wilhelmsson, Sverige, Yrsa Mortensen, Danmark, Tuula Björklund och Usko Rasilainen, Finland. I bakgrunden Erkki Mendellin. Gerd Amundsen, Norge saknas.

- Lite historiskt -

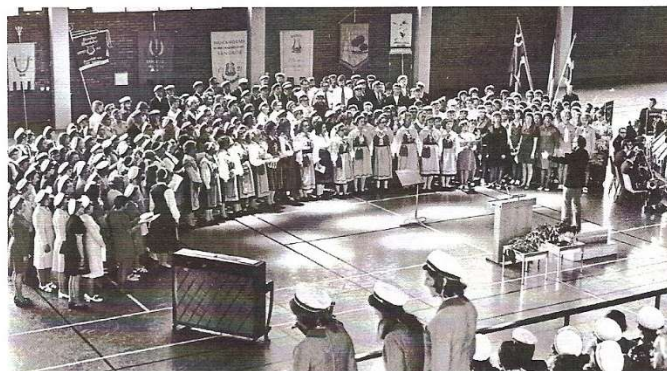
Två av pionjärerna inom SAS

*Stig Ring var förbundets
förste studieledare.*

*Rolf Dahlberg - verksam i AU 35 år,
varav 19 som ordf. och 12 som kassör.*

Stig Ring leder förbundskören vid "Sång -84" i Ludvika.

*Planeringsmöte inför Sångarstämman 1976 med bl. a. Harald Pettersson –
förbundets kassör under många år.*

*Svenska Arbetarsångarförbundet tackar Stockholms Arbetareinstitutsförening
för ekonomiskt bidrag till tryckning av denna jubileumsskrift.*

*Redaktionskommitté för denna jubileumsskrift har varit: Lars Grönwall, Rolf Dahlberg och Henry Wilhelmsson.
Redaktör och ansvarig utgivare: Lars Grönwall.
Grafisk utformning och sättning: Henry Wilhelmsson.
Tryck: Jörgen Reklam AB, Hägersten 2007.*

